LIET. BIBLIOT. TARNYBOS DOVANA

Europos LIETUVIS

Nr. 18(609). 1960. V. 4 — Londonas, 1960 metų, gegužės mėn., 4 d. — XIV metai

PADDINGTON, W.2. GREAT BRITAIN PAID 4 MAY 60

SUDUŽUSI SVAJONĖ

RAŠO J. Vidzgiris (ELI)

IŠ TAUTINIO KOMUNIZMO PRAEITIES

Antikomunizmas šiuo metu nėra populiarus dalykas Vakaruose. Tuose sluoksniuose, kurie dėl vienokių ar kitokių priežasčių negali visiškai atsisakyti nuo kovos su komunizmu, vyraujanti kryptis bent tuo tarpu yra nepaisyti pavergtųjų laisvės troškimų, jų neremti ir jais nesiremti, bet ribotis griežtu dviejų komunizmo požiūrių išskyrimu: tarptautinio ir tautinio. Jei tik pavyktų komunistinio režimo valdomuosius kraštus padaryti savarankiais, atpalaiduoti nuo Maskvos, tai, atrodo, jog nebebūtų sunkumų su tokia „tautinio komunizmo" lytimi susitaikyti.

Koks klaidingas savyje bebūtų toks galvojimas, negalima tvirtinti, jog visiškai ne turėtų jokio pagrindo tikrovėje. Tautinis komunizmo požiūris nėra iš piršto išlaužtas. Apie tai byloja, palyginti, dar labai trumpa, bet pakankamai šiurpi sovietinė istorija. Jos nematyti, iš jos nepasimokyti būtų nedovanotinas trumparegiškumas.

Vyraujanti vakarietiškoji nuotaika veikia ir mus, tolydžio vis labiau suaugančius su gyvenamąja aplinka, tokia labai skirtinga nuo paliktosios tėvynės ir apskritai sovietinės imperijos sąlygų. Todėl nenuostabu, jog ir mūsuose galima užgirsti balsų, jog ligšiolinė kryptis buvusi perdėm klaidinga, kad reikėtų pasitenkinti kukles niu vaidmeniu, būtent, „padėti" lietuviškiesiems (tautiniams) komunistams atsipalaiduoti nuo Maskvos, karštai sveikinant kiekvieną įvykį ar apraišką tokia kryptim.

Tautinio komunizmo galimybes ir ribas bene geriausiai nušviečia konkretus netolimos praeities pavyzdys, ties kuriuo čia ir stabtelsime.

Ukrainos komunistų tragedija

Revoliucijos metais ukrainietiškasis komunizmas nebuvo užsieninės propagandos importuota formulė, bet ypatingų istorinių krašto sąlygų padaras. Trys paskutiniai šimtmečiai Maskvos valdžioje Ukrainai nebuvo nei šviesūs nei laimingi, tačiau neišdildė jos laisvės troškimo. Palyginti, negausi šviesuomenė šio amžiaus pradžioje buvo palinkusi į kairę ir degė visuomeninio perversmo mintimis. Būsimieji komunistai išriedėjo iš socialrevoliucionierių (eserų). Kita dalis spietėsi apie socialdemokratų darbo partiją. Komunizme jie matė vienintelį kelią ukrainiečių tautai išvaduoti ir jos tautiniam bei valstybiniam išsivystymui užtikrinti. Jie svajojo ant komunizmo pamatų pastatyti šviesų laisvės ir gerovės rūmą.

Savo tautai laisvės ir gerovės nė kiek nemažiau troško ir ukrainiečių demokratai, tačiau komunistai su jais nutraukė ryšius dėl to, kad netikėjo demokratinių priemonių sėkmingumu, o visas viltis sudėjo į Markso ir Lenino programą: proletariato diktatūrą, vienos partijos valdymo sistemą ir būtinybę paversti demokratinę revoliuciją socialistine. Konkrečiai jie siekė sukurti Ukrainos tautinę socialistinę valstybę, laikydami komunistų partiją prie šakine ir pažangiausia jaunos ukrainiečių tautos dalimi, o varguomenės diktatūrą— geriausia sąlyga krašto visapusiškam išsivystymui. Atsisakius demokratinių priemonių ir atitrūkus nuo tautos masių, beliko tik dar labiau šlietis prie bolševikų, kurie nuo pat pradžios buvo griežtai priešingi betkokiam Ukrainos atsiskyrimui nuo Maskvos. Čia glūdėjo ukrainiečių komunistų tragedijos šaknys: giliai neapkęsdami Maskvos, jie patys jai padėjo kovoje su savaisiais.

Kai 1918 m. ukrainiečių komunistai pradėjo formaliai organizuotis, jie nesutilpo į vieną partiją. Maskvai priešingi būrėsi apie Ukp, o jai palankūs apie Ukp(b). Pirmieji antruosius viešai vadino Maskvos agentais, okupantine organizacija, nes jos narių žymi dalis buvo rusai. Kol padėtis buvo netikra, Maskva leidosi su jais į kalbas, tačiau, pašalinus Petliūros pavojų, netruko svarstykles pakreipti bolševikų naudai. Susijungę su bolševikais, tautiniai komunistai griebėsi taktikos veikti iš vidaus, kol galutinai patys buvo sulikviduoti, prasidėjus didiesiems stalininiams valymams.

Kultūrinis, politinis ir ekonominis savarankumas

Viena pagrindinių susikirtimo priežasčių buvo ukrainiečių kalbos klausimas. Nors 8-jo Rusijos kp suvažiavimo nutarimuose 1919 m. buvo pabrėžtas reikalas, kad rusai Ukrainoje „veiksmais pripažintų" šio krašto gimtąją kalbą, tačiau tai liko tik žodinis pareiškimas. Su Stalino įtakos stiprėjimu tolydžio stiprėjo didžiarusių šovinistinės tendencijos. Tautinio komunizmo kryptį karštai rėmė jaunimas ir intelektualai. Pradžioje jie spietėsi apie vad. Vaplitą (proletarinės literatūros laisvoji akademija). Ukrainiečių komunistų kultūrinio sąjūdžio „Šalin nuo Maskvos!" tikrasis įkvėpėjas buvo Mykola Chviliovy, talentingas ir populiarus polemistas. Ypač aštrus buvo jo pasisakymas cenzūros uždrausta ir nelegaliai 1925 m. išplatinta brošiūra „Ukraina ar Mažarusija?" (Mažarusijos vardas Ukrainai buvo primestas carinių rusintojų). Kaip įsitikinęs komunistas, Maskvą jis laikė ne tik svetimos priespaudos jėga, bet „visasąjunginiu smulkiosios buržuazijos centru". „Tas velnias (t.y. Maskvos simbolizuojamoji rusų smulkioji buržuazija) — rašė Chviliovy — yra tos pačios veislės, kaip mūsiškė buožija". Jam atrodė, jog tikrąją revoliuciją ir socialistinę idėją įgyvendinti tegali tik jauna ukrainiečių tauta, jos varguomenė ir komunistinė šviesuomenė. Griežtai atmesdamas vergišką rusų sekimą literatūroje ir reikalaudamas ukrainiečių literatūrą išvesti į pasaulinio meno aukštumas, Chviliovy rašė: „Padėtis Ukrainoj sudėtingesnė negu Rusijoj, nes prieš save mes turime skirtingus uždavinius, nes mes esame jauna klasė jaunoje tautoje, nes mūsų raštija yra jauna, kuri dar neturėjo savo Levų Tolstojų, bet turi jų turėti".

Kultūrinio savarankumo idėja nuosekliai vedė į politinę nepriklausomybę. Todėl jau Chviliovy rašė: „Ar Rusija nepriklausoma valstybė? Taip. Todėl ir mes esame nepriklausomi!" Ukrainiečių politinio savarankumo klausimą išplėtojo O. Šumskij, vienas pirmųjų Ukp steigėjų. Nors jis mėgino atsiriboti nuo Chviliovy, tačiau nesiliovė reikalavęs nurusinti ukrainiečių miesto varguomenę, stiprinti ukrainizaciją ir buvo drauge pasmerktas, kai 1926 metais Stalinas atkreipė tuometinio Ukp(b) sekretoriaus Kaganovičiaus dėmesį į Chviliovy raštus. Įdomu pastebėti, jog tuo metu Šumskį taktikos sumetimais rėmė M. Šapovalo vadovaujami ukrainiečių socialrevoliucionieriai išeivijoje.

Bene giliausiai tautinio komunizmo programą išdėstė ekonomistas M. Volobujev 1928 m. „Ukrainos bolševike" atspausdintam straipsnyje „Ukrainos ekonomikos klausimu". Jis nurodė, jog Ukraina praeity nebuvusi paprasta Rusijos provincija, bet kolonijinis kraštas. Todėl naujos ūkinės programos tikslas — ne pasivyti Rusiją, spartinant krašto plėtotę, bet galimai greičiau pašalinti dirbtines kliūtis, kuriomis carinis režimas buvo suvaržęs Ukrainos gamybinių jėgų išvystymą. Anot jo, išplėtojus krašto gamybines jėgas ir valstybinį savarankumą ,galima bus pakelti vietinę kalbą, literatūrą ir apskritai ukrainietiškąją kultūrą iš provincinio į tautinį lygmenį. Volobujev griežtai atmetė didžiarusių pažiūrą, jog Ukraina tesanti vieno nedalomo Rusijos ūkio sudėtinė dalis.

Liūdnas galas

Chviliovy, Šumskij ir Volobujev buvo ryškiausi nepriklausomos komunistinės krypties atstovai. Jei atvirai siekė Ukrainos nepriklausomybės ūkiniu, valstybiniu ir dvasiniu požiūriu. Tačiau tautinės idėjos nebuvo svetimos nė M. Skripniko vadovaujamam sparnui, kuris nemanė galutinai skirtis nuo Maskvos ir jai ilgai talkininkavo partijos vidaus kovose. Stalinas gabiai išnaudojo savo aukų tarpusavius nesutarimus, vieną po kito opozicininkus privedęs nutilti, viešai atgailoti ir galop visai išnykti.

1933 gegužės 13 d. optimistiškasis Ukrainos komunistų įkvėpėjas Mykola Chviliovy jau nebematė geresnės galimybės kaip nusišauti. Liepos 7 d. jo pavyzdžiu pasekė ir jo ilgametis priešininkas bendravardis Skripnik, per vėlai atsipeikėjęs ir mėginęs ištiesti ranką nepriklausomybės šalininkams. Šumskij ir kiti žymieji vadai buvo suimti ir išgabenti į Solovkas. Prasidėjo masiniai kp narių valymai, o visoje Ukrainoje, kurią Stalinas įkinkė į kolchozinės baudžiavos jungą, išsiplėtė badmiris. Ne toks komunizmas, ne tokia Ukrainos laimė buvo svajota!

Veltui tad šiandien tūli vakariečiai mėgina antrą kartą įpiršti netikrą tautinio komunizmo pinigą.

Pakeista viliojimo firma

KAI REPATRIACIJA NEPAVYKO — IMSIS „KULTŪRINIŲ RYŠIŲ"

(E) Užsienio lietuviams į sovietinę tėvynę vilioti komitetas Vilniuje (su savo vykdomąja įstaiga Rytų Berlyne) neseniai pakeitė savo firmos iškabą ir dabar vadinasi „Grįžimo į tėvynę ir kultūrinių ryšių su tautiečiais užsienyje komiteto Lietuvos iniciatyvinė grupė". Taigi komitetas turįs rūpintis jau ne vien tik repatriacija (kuri, kaip žinoma, visiškai nepavyko), bet ir kultūriniais ryšiais su užsienio lietuviais.

Komiteto organas „Tėvynės Balsas", masiškai siuntinėjamas laisvojo pasaulio lietuviams, po komiteto perkrikštijimo nė kiek nepakito. Kaip ir anksčiau, taip ir dabar laikraštėlis pripildomas iš vienos pusės „tarybinės tėvynės laimėjimų" aprašymais, iš kitos pusės įvairiais užsienio lietuvių žymesnių darbuotojų niekinimais, kartais persispausdinant „demaskavimus" ir iš Vilniaus „Tiesos". Tik vienu atžvilgiu pastarais laikais pakitėjo „T.B." taktika: dažniau atsiliepiama užsienio lietuvių kultūriniais klausimais, nušviečiant padėtį ir įvykius laisvajame pasaulyje taip, lyg „T. B." būtų kuo gyviausiai suinteresuotas puoselėti išeivijos kultūrinį gyvenimą. Nuo lat siūloma tuo atžvilgiu „pagalba" iš tėvynės (bet kad būtų į Lietuvą įsileisti užsienyje išėję lietuvių kultūriniai leidiniai — nė žodžiu neužsiminta). Tarp kitko, „Tėvynės Balsas" pavergtoje Lietuvoje neplatinamas.

Pas latvius ir estus panašiai

Kaip sužinome iš „Latvijos", ir latvių repatriacijos komitetas atitinkamai perkrikštytas. Laikraštis priduria, kad komiteto siūlomas „kultūrinis bendradarbiavimas" su užsienio latviais būtų visai vienpusiškas: iš Rygos siūlomos knygos ir kiti leidiniai, net ištisos bibliotekos, tačiau užsienio latviams neleidžiama nusiųsti į Latviją jokio leidinio.

Kaip maskvinė TASS agentūra balandžio 16 d. pranešė, Taline, Estijos sostinėje, įsisteigęs „komitetas ryšiams su užsieniečiais palaikyti". Naujosios organizacijos tikslas esąs užsienio estams teikti „teisingas žinias" apie padėtį Estijoje, taip pat padėti jiems užmegzti ryšius su Estijoje likusiais giminėmis ir draugais ir sudaryti turistines sąlygas. Į komitetą įeiną 35 asmens (įvairų organizacijų atstovai).

Vis dar vargina su Chruščiovo kelionės įspūdžiais

(E) Visą Chruščiovo buvimo Prancūzijoje laiką Lietuvos įmonių darbininkai buvo varginami mitingais ir kitokiais užsiėmimais ryšium su tuo vizitu. Bet ir Chruščiovui grįžus į Maskvą Lietuvos darbininkų varginimas nesibaigė. Vėl įmonėse ir įstaigose (ir stambesniuose kolchozuose bei sovchozuose) masiškai buvo „reiškiamas gilus pasitenkinimas" tos kelionės sėkmingumu, kartu ištariant Chruščiovui padėką už jo pastangas.

(E) **Mikojano pasakos.** Lankydamasis Irake, Sov. Sąjungos min. p-ko pavaduotojas Mikojanas pareiškė, kad Sovietų Sąjungoje šiuo metu jau nesą jokių politinių kalinių. Tai būtų malonu girdėti, jei nežinotume, kad tūkstančiai asmenų yra laikomi vadinamosiose „pataisos" stovyklose, kurios mažąi kuo skiriasi nuo kalėjimų ir priverčiamųjų darbų stovyklų.

PASAULYJE

— Prez. Eisenhoweris paneigė bet kokią atsakomybę dėl riaušių Korėjoje.

— 24 studentai ir 82 policininkai buvo sužeisti riaušių metu Tokio, Japonijoje (riaušės kilo, kai studentai pradėjo demonstruoti prieš Amerikos - Japonijos saugumo sutartį).

— Pietų Afrikoje vis dar tebeareštuojami gyventojai po keletą šimtų kasdien.

— Egiptiečiai sutiko išmokėti įšaldytus britų pinigus.

— 600 jordaniečių įsirašė savanoriais kariauti prieš prancūzus Alžyre.

— 72 Mwamba giminės afrikiečiai, įskaitant 32 moteris, buvo nubausti po 2 mėn. kalėjimo, už tai, kad nuogi maudėsi (vietiniai papročiai draudžia tai).

— Italijos senatas 128 balsais prieš 110 pareiškė pasitikėjimą Tambronio vyriausybei.

— Patogios vietos stebėti princesės Margaretos vestuves pardavinėtos po 25 svarus.

Mirė Kazys Vaitkevičius

Balandžio 25 d. Derby mieste širdies liga staiga mirė šio krašto lietuvių skautų vadas Kazys Vaitkevičius.

Pastaraisiais metais jis daugiausia dirbo skautybei, organizuodamas, palaikydamas lietuviuose tą judėjimą, o per jį ir lietuvybę jaunime ir redaguodamas šio krašto lietuvių skautų laikraštėlį „Budėkime".

Visa širdim į skautybės darbą jis buvo įsijungęs tuojau po karo, kai pradėjo organizuoti skautus Tolko stovykloje Vokietijoje.

Bet skautybė buvo ne tasai vienas K. Vaitkevičiaus rūpestis. Iš viso jis buvo visuomenės žmogus, ir dėl to dalyvavo ten, kur tik lietuviškas darbas šaukė. Jo pastangomis Derby mieste, kur jis gyvenė, buvo suorganizuotas DBLS skyrius, jis tam skyriui ilgus metus vadovavo.

Atitrūkdamas nuo kitų darbų, parašydavo taip pat ir laikraščiams, pirmoje eilėje „Europos Lietuviui" skautiškais ir kitokiais klausimais.

Rašė taip pat ir apysakas (pirmosios buvo išspausdintos stovykliniame laikraštėlyje „Nemuno Aide", kuris ėjo Tolke, Vokietijoje), kurių nemaža išspausdino savo redaguojamame „Budėkime", keletą „Europos Lietuvyje". Ruošėsi jų rinkinį sutvarkyti ir išleisti atskira knyga.

Septynios DIENOS

KOVOS LENKIJOS MIESTO GATVĖSE

Balandžio 27 d. Nowa Huta mieste, netoli Krokuvos, buvo kilusios riaušės, kurių metu sužeista 15 policininkų ir nežinomas skaičius darbininkų.

Riaušės prasidėjo, kai bažnyčiai skirtame sklype buvo iškastas pašventintas kryžius (valdžia nusprendė, kad sklypas netinka bažnyčiai, nes yra Markso ir Lenino gatvių kampe).

Miestas yra naujas, statytas darbininkams po karo.

ATSISTATYDINO KOREJOS PREZIDENTAS

Korėjos prezidentas Dr. Rhee pagaliau pasitraukė iš pareigų, vykdydamas parlamento valią. Jo vietą laikinai užėmė Chung, vienas iš vyresniųjų ministerių, kuris laikomas geru administratorium.

Kruvinos demonstracijos ir daug aukų pareikalavę maištai aprimo.

Dr. Rhee išbuvo prezidentu 11 metų.

KITAS ŽIDINYS

Korėjai nespėjus dar aprimti prasidėjo kruvinos riaušės Turkijoje. Jas pradėjo studentai. Vyriausybės sluoksniuose tvirti nama, kad riaušes pakursčiusi opozicija.

Iš tikro studentai demonstracijomis ir pareiškė protestą prieš respublikonų partijos vado Tnonu ir dar 12 kitų parlamento narių pašalinimą už pasipriešinimą cenzūros įstatymo projektui.

ATSISAKO KALNO

Kinijos ministeris pirm. En-lai pareiškė, kad jo kraštas atsisako savo pretenzijų į Everesto kalną, kuris yra Nepalo valstybėje.

Jis dabar yra Nepale ir tariasi dėl taikos ir draugiškumo sutarties.

REDAKTORIUS DINGO

Kipro saloje buvo pagrobtas opozicijos laikraščio redaktorius.

Tam tikri sluoksniai tvirtina, kad jis jau esąs nuteistas ir sušaudytas.

Profesinės sąjungos dėl to pagrobimo organizuoja visuotinį streiką.

NIEKADA DAR NEBUVO TAIP GERAI

Vokiečių krikščionių demokratų partijos suvažiavime ekonomikos reikalų ministeris prof. Erhard pareiškė, kad Vokietija dar niekada taip gerai negyvenusi, kaip dabar.

GRĮŽO ITALIJOS VYRIAUSYBĖ

Prieš tris savaites atsistatydinusi Italijos vyriausybė paprašė senatą patvirtinti ją iš naujo.

Jai vadovauja Tambroni, ir visi ministeriai yra krikščionių demokratų partijos atstovai.

NESITARS, JEI BUS GRASINAMA

Prez. Eisenhoweris pareiškė, kad jis niekad nesutiks dalyvauti viršūnių konferencijoje, jei Rusija svaidysis ultimatumais ir grasinimais.

GAVO NEPRIKLAUSOMYBĘ

Maža (truputis daugiau kaip 1 mil. gyventojų) Afrikos valstybėlė Togo gavo nepriklausomybę.

DIDELĖ IR GREITA

Amerikos armija paskelbė savo nuomonę apie rusų armiją, kuri esanti pajėgiausia ir greičiausia pasaulyje.

Rusija dabar turinti 175 divizijas reguliarios armijos. Atsarginius pašaukus galėtų sudaryti 300 divizijų.

Armija yra ginkluota naujais tankais ir atominiais ginklais.

ŽEMĖS DREBĖJIMAS

Balandžio 24 d. pietinėje Persijoje įvyko žemės drebėjimas, kurio metu žuvo apie 500, sužeista keli tūkstančiai.

Kadangi tą dieną buvo švenčiama vaikų diena, tai mokyklose užgriuvo apie 500 vaikų.

NETINKAMA BAZĖ

Amerikiečių mokslinio instituto direktorius pareiškė, kad mėnulis nebus tinkama karinė bazė nei rusams, nei amerikiečiams ir neatstos tų bazių, kurios yra Sibire ar Atlante.

Iš mėnulio per ilgas laikas būtų pasiekti žemei.

DARBININKAI PRIEŠ DARBININKUS

Amerikos ir kai kurių kitų kraštų uostų darbininkai nutarė boikotuoti Egipto laivus, nes to krašto vyriausybė daro kliūčių praplaukti Suezo kanalu su Izraeliu prekiaujančių kraštų laivams.

Egipto, Sirijos, Irako, Libijos, Lebano ir Adeno profesinės sąjungos nutarė boikotuoti amerikiečių laivus.

MINISTERIŲ PIRMININKŲ KONFERENCIJA

Londone vyksta D. Britanijos karalijos kraštų ministerių pirmininkų konferencija.

DBLS Derby Skyriaus Sekretoriui
p. J. SADULAI,
jo mylimai motutei mirus Lietuvoje,
gilią užuojautą reiškia
Sk. Valdyba ir nariai

Anglijos Rajono Vadui
v.sk. K. VAITKEVIČIUI
mirus,
Jo mylimai žmonai skausmo valandoje gilią užuojautą reiškia ir kartu liūdi
Rajono Vadija
Skautai ir Skautės

DBLS Derby Skyriaus steigėjui ir buvusiam to Skyriaus pirmininkui
KAZIUI VAITKEVIČIUI
mirus,
nuoširdžią užuojautą reiškia p. Emilijai Vaitkevičienei
DBLS Valdyba

DBLS Derby Skyriaus steigėjui, jo ilgamečiui vadovui bei nariui
K. VAITKEVIČIUI
mirus,
jo žmonai Emilijai liūdesio valandą gilią užuojautą reiškia
Derby Sk. Valdyba ir nariai

DBLSS
v. s. K. VAITKEVIČIUI
mirus,
liūdesio valandoje jo žmoną širdingai užjaučia
Coventry skautai

Anglijos Rajono Skautų Vadui — šio krašto lietuviškojo jaunimo auklėtojui
K. VAITKEVIČIUI mirus,
jo žmonai nuoširdžią užuojautą reiškia
Londono Lietuvių Moterų „Dainavos" Sambūris

LSS Anglijos Rajono Vadui
v.s. K. VAITKEVIČIUI
mirus,
jo žmonai Emilijai skausmo valandoj giliausią užuojautą reiškia
Bradfordo „Tėvynės" Tuntas

Ponią E. VAITKEVIČIENĘ,
jos mylimam vyrui mirus,
giliai užjaučia ir drauge liūdi
R. ir J. Alkiai

LITUANISTINĖS STUDIJOS MIUNCHENE

RAŠO J. Medaitis

AR LITUANISTIKOS KATEDRA LIKS BE STUDENTŲ?

Miuncheno universitetas yra vienintelis Vokietijoje, o taip pat ir visoje vakarų Europoje, kuris turi lituanistikos katedrą. Tarp 15 gyvųjų Europos kalbų, dėstomų filosofijos fakulteto filologijos skyriuje, figūruoja ir lietuvių kalba. Iš Pabaltijo tautų iki šiol tik lietuviams ir teko ši privilegija, nors paskaitų sąraše ir kalbama apie „baltų filologiją".

Norint patekti į auditoriją, skirtą lituanistikos paskaitoms, tenka gerokai palipėti mūriniais pagrindinio universiteto pastato prie Ludviko gatvės laiptais. Pačioj pastogėj įsitaisęs slavų - baltų filologijos skyrius su savo biblioteka ir mažom, bet jaukiom paskaitų salėm. Ten, be rusų kalbos, dėstomos dar ukrainiečių, čekų, serbokroatų, bulgarų ir lietuvių kalbos. Šiam skyriui vadovauja prof. Dr. Erwin Koschmieder.

Buvo dar žiemos semestras, kai vieną popietę nutaikiau į lituanistikos paskaitą. Nors salėje galėjo tilpti bent 50 klausytojų, užtikau tik vieną studentą. Užkalbinęs patyriau, kad jis lietuvis, iš JAV atvykęs į Ludviko - Maksimilijono Universitetą — taip oficialiai vadinasi Miuncheno universitetas — pagilinti filosofijos studijų. Iš gretimo kambario atėjusi lektorė atsivertė savo užrašus ir ėmė potyliai skaityti apie Daukšos „Postilę". Buvau girdėjęs, kad profesoriai skaito paskaitas ir vienam studentui. Aną dieną pats tuo įsitikinau.

Po paskaitos prisitačiau lituanistikos lektorei poniai Liucijai Jurgutytei-Baldauf su savo užrašų knygute. Lektorė yilkėjo juodą kostiumą, gėdėdama savo vyro Dr. Edmund Baldauf, kurio širdis pernai vasarą staiga nustojo plakusi.

— Kelintą semestrą ir kiek paskaitų skaitote?

— Šis semestras dešimtasis. Pradėjau 4 valandom per savaitę, dabar jau 8 valandos: dvi valandos — lietuvių kalba pradedantiesiems, dvi — lietuvių gramatika, dvi — naujosios lietuvių literatūros skaitymas ir dvi — lietuvių kalbos istorijos pratybos; nagrinėjam Daukšos „Postilę".

— O kaip su klausytojais? Ar daug jų?

— Jūs pats matėte, kiek jų buvo paskutinėje paskaitoje, — prislėgtu balsu atsakė ponia lektorė. — Šį semestrą turiu tik tris studentus. Visi jie atkeliavę iš užjūrio, nė vieno iš Vokietijos. Vieną jūs matėte, kita — gryna amerikietė.

— Amerikietė? Neįtikėtina!

— Taip, amerikietė studentė. Ji, mano įspūdžiu, nori kažin kam padaryti malonią staigmeną, — paaiškino ponia lektorė, ir jos lūpomis nubėgo paslaptingai šilta šypsena.

Trečiojo studento tėvai lietuviai. Miunchenan atvažiavo pastudijuoti germanistikos kaip pagrindinio dalyko. Anksčiau kas semestrą mano paskaitas lankydavo 4-5 studentai. Dauguma jų buvo lietuviai, kurių tėvai gyvena Vokietijoje arba užjūrio kraštuose. Klausytojų tarpe buvo ir vienas amerikietis jėzuitas, vienas slavistikos docentas, vienas vokiečių teologas, apaštalavimo tikslu norėjęs pramokti lietuvių kalbos. Šiaip gi mano studentai ateina iš slavistikos, germanistikos skyrių.

— Koks Jūsų, ponia lektore, didžiausias rūpestis?

— Ar nenujaučiate? O gi kad daugiau būtų pasiryžėlių studijuoti lituanistiką, kuri šiame universitete pilnai pripažįstama kaip šalutinis studijų dalykas. Vadinas, kas studijuoja vokiečių ar anglų kalbą, gali kaip šalutinį dalyką pasirinkti lietuvių kalbą. Liūdna, jei nebeatsirastų, kas studijuoja lietuvių kalbą ir literaūrą. Ne dėl savo vietos baiminuosi, tikra ne. Juk iš lektorės algos nepragyvenu ir savo keturių vaikų, palikusių našlaičiais, neišmaitinčiau. Esu vienos privačios gimnazijos mokytoja, dėstau prancūzų ir lotynų kalbas. Bet liūdna būtų dėl pačios lituanistikos, dėl kartą įsteigtos katedros ir teisių lituanistikos studentams.

Rusų-baltų seminaro biblioteka, kurios apžiūrėti užkvietė ponia Baldaufienė, prikimšta senų ir naujų knygų. Nepažįstančiam tvarkos, pagal kurią knygos išdėstytos, nelengva čia surasti lietuviškus veikalus, nors jų kartotekos lapelius ir turėtum rankoj. Man į pagalbą atskubėjo lektorė ir, vedžiodama nuo vienos lentynos prie kitos, aprodė lituanistinę medžiagą: Nesselmano „Dainas", Berlyne išleistas 1853 m., Daukšos „Postilę" — 1926 m. Kauno Universiteto leidinį, „Syrwids Punktay sakimų") Goettigen 1929), J. Basanavičiaus „Lietuviškas pasakas įvairias", šio šimtmečio pradžioj Čikagoje pasirodžiusias, ir kitas vertingas knygas.

— Ar gaunate naujų knygų? — pasiteiravau.

Ir lektorė sudėjo ant stalo krūvą pokarinių knygų: grožinės literatūros ir kalbos dalykų. Didesnė dalis iš Lietuvos, viena kita knyga išeivijos leidyklų. Pasirodo, universitetas perka pigesnes knygas. Todėl ir Vilniaus leidiniai greičiau patenka į seminaro biblioteką. Tas pats ir su kitų tautų bei kalbų knygomis. Man dingtelėjo į galvą: ar mūsų leidyklos išeivijoje negalėtų pasiūlyti savo leidinių, kurie tiktų Miuncheno universiteto slavų-baltų seminaro bibliotekai, papiginta kaina? Knygas reiktų siųsti tokiu adresu: (13b) Muenchen, Universitaet, Seminar fuer slavische u. baltische Philologie.

Miuncheno universiteto lituanistikos lektorė L. Baldaufienė yra studijavusi filologiją Goeteborgo, Miuncheno ir Kauno universitetuose. 1943 m. Kauno filosofijos fakultete įsigijo licenciato laipsnį. Dabar lektorė yra prof. Dr. E. Koschmieder žinioje parašiusi disertaciją „Das litauische Adjektivum" (Lietuviškasis būdvardis), kuria pasirinkti medžiagos Prancūzijos vyriausybės stipendijos dėka pernai vasarą buvo nuvykusi į Paryžiaus Sorbonos universitetą.

Palyginus šią vienintelę vak. Europoje lituanistikos katedrą su lituanistiniais kursais tokiam Fordhamo universitete arba Chicagos Pedagoginiu Lituanistikos Institutu, į akį krinta vienas didelis skirtumas: Miuncheno lituanistikos katedra nėra išlaikoma lietuvių lėšomis, aukų rinkti jai nereikia. Tuo pasirūpina pats universitetas, t.y. pati Bavarijos vyriausybė. Tik visa bėda, kad lietuvių studentų bei abiturientų dėmesys šiai lituanistikos katedrai yra toks menkas. Jo, tiesa, niekas ypač ir nekursto. Nežinau, ar Vasario 16 gimnazijoje kai kada pakalbama apie šią galimybę. Kiekvienu atveju, nuo to laiko, kai lektorė L. Baldaufienė pradėjo Miuncheno universitete skaityti lituanistikos kursą, dar nė vienas Vasario 16 gimnazijos abiturientas neapsisprendė atvažiuoti Miunchenan studijuoti lituanistikos filologinių studijų rėmuose. Vasaros semestras prasidėjo gegužės 6 d., ir lituanistikos lektorė vėl nekantriai lauks nors kelių klausytojų.

LAIKINAI IŠSPRESTAS PASAULIO LIETUVIŲ ARCHYVO PATALPOS KLAUSIMAS

Prieš tris mėnesius spaudoje buvo pranešta apie sunkią Pasaulio Lietuvių Archyvo padėtį. Tuo reikalu susirūpinusiems šios įstaigos direktorius praneša, kad padėtis žymiai pagerėjo.

Tinkamų PLA veiklai kitų patalpų greitu laiku nepavyko surasti, tad šv. Kazimiero Seserų vienuolyno generalinė viršininkė Motina M. Adorata, atsižvelgdama į tai, Pasaulio Lietuvių Archyvui leido pasilikti esamose patalpose iki 1961 m. liepos mėnesio.

Taip pat išsiaiškinta, kad PLA finansine parama rūpinsis JAV LB Kultūros Fondas.

A.E. SENN LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS KLAUSIMU

Naujajame „Baltic Review" numeryje (19) apie sovietinę pažiūrą į Lietuvos nepriklausomybę rašo Alfred Erich Senn, kuris neseniai yra išspausdinęs knygą apie Lietuvos atsikūrimą (anglų kalba).

Lietuviškomis temomis šiame žurnalo numeryje rašo dar Dr. A. Trimakas, Dr. D. Krivickas, V. Vaitiekūnas.

LIETUVOS PAJŪRIS

Šiomis dienomis pasirodė pirmasis numeris naujo laikraščio — „Lietuvos pajūris".

Tai Mažosios Lietuvos klausimams nagrinėti skirtas laikraštis. Jis žada išeiti kas metų ketvirtis. Leidžia Maž. Lietuvos Bičiulių Draugijos Centro Valdyba Kanadoje. Vyr. red. A. Lymantas.

MIRĖ GENEROLAS TEODORAS DAUKANTAS

(E) Buenos Aires (Argentinoje) balandžio 10 d. širdies smūgiu mirė generolas Teodoras Daukantas, 75 m. amžiaus. Būdamas Europos Pavergtųjų Tautų Išlaisvinimo Sąjungos Argentinoje pirmininku, tą dieną pasakė prakalbą kroatų nepriklausomybės paskelbimo 42 m. sukakties minėjime. Kalbėjo ispanų kalba. Baigdamas su šuko Argentinos tautos himno žodžiais „Libertad!" Iš susirinkusiųjų tarpo pasigirdo „Viva Lituania!" Generolas Daukantas tuo momentu sukniubo nuo širdies smūgio. Jį išnešė į gretimą kambarį, bet gyvybė ne begrįžo. Publika čia pat tylos minute pagerbė velionį.

Laidotuvės buvo iškilmingos, sudėta daug vainikų. Karstas buvo nešamas uniformuotų lietuvių skautų. Palaidotas inž. J. Čekanausko pastatytame šeimos panteone. Kapuose kalbas pasakė lietuvių ir kitų tautų atstovai (žurn. K. Čibiras iš Uragvajaus, buvęs Lietuvoje Dr. Arnaldo Barsanti ir kt.). Pamaldose „Aušros vartų" bažnyčioje apeigas atliko kun. Venckus iš Urugvajaus.

Teodoras Daukantas buvo gimęs 1884 m. Petrapilyje. Jaunystėje tarnavo jūrų laivyne ir ėjo įvairias pareigas. 1922 metais grįžo į Lietuvą ir paskirtas Aukšt. karininkų kursų lektoriumi, vėliau Karo mokslo skyriaus viršininku. 1924-5 ir 1927-8 metais ėjo krašto apsaugos ministerio pareigas. Lietuvos universitete dėstė geografiją. 1927 metais buvo Generalinio Štabo viršininku. 1928-30 — Valstybės Tarybos narys. 1930-34 — Lietuvos atstovas Pietų Amerikai. 1936-38 — jūrininkystės inspektorius Klaipėdoje. 1941 — bolševikų kalintas Kaune. 1941-44 — Vilniaus universiteto docentas. Pasitraukęs į Vokietiją, 1949 metais emigravo į Argentiną. Buvo įvairių organizacijų aktyvus narys ar vadovas. Daug yra rašęs ir spaudoje. Iki pat paskutinės savo amžiaus valandos sielojosi dabartimi ir ateitimi gimtojo krašto, kurio jau nebeteko jam vėl pamatyti.

Argentinos spauda apie velionį plačiai parašė.

NAUJAI GAUTA:

Pėteraičio — Liet.-Anglų žodynas —50 šil.
Prof. Maceina — Didžioji Padėjėja—22 š.
J. Švaistas — Jo sužadėtinė — 29 šil. 4 p. (prem. romanas).
T. Žiūraitis — Skelbk Žodį — 14 š. 8 p.
Lietuvos Sporto Dešimtmetis — 10 š. 6 p.
T. Žiūraitis — Žodis ir gyvenimas — 19.8.
Tautos praeitis — žurnalas — 22 šil.
Kun. Danielius — Mišių paslaptis — 14.8.
Brentano — Kristaus kančia — 22 šil.
Marija, gelbėk mus — Sibire ranka parašyta maldaknygė — 7 šil. 4 p.
Liet. plokštelės, maldaknygės, žurnalai.

Rašyti: **DAINORA, 49, Thornton Ave., London, W.4.**

Kainos pažymėtos su persiuntimu.
Prašau pasirinkti.

Marijos Garbei

Jau iš senovės laikų pavasaris — gegužės mėnuo skirtas Marijos garbei. Atgimstančios gamtos pirmosios pavasario gėlės skiriamos puošti Švenč. Marijos altoriams ir giesmėmis šlovinti šios žemės gražiausiąjį, tyriausiąjį Dievo kūrinį, kuri buvo išrinkta būti Dievo Sūnaus Motina. Švenč. Marija suprantama tik Dievo apreiškimo šviesoje, visų pirma nusilenkiant ir ištariant pirmąjį Tikėjimo išpažinimo žodį: „Tikiu!" Visos krikščioniškosios kartos liudijo savo meilę Marijai ir Jos garbei statė šventoves, altorius, koplyčias, menas Jai skyrė gražiausius kūrinius. Kiek šventų pasiaukojimo pažadų padaryta, kad pirmasis skaistybės pavyzdys buvo Marija!

Marija nebuvo iš turtingųjų, nes tokiems visuomet lieka svetimas darbo ir vargo žmogus. Ji nepasižymėjo žygdarbiais, nes tai nedaug kam prieinama. Ji nebuvo iš išminčių tarpo, nes tokie yra ne suprantami paprastiems žmonėms. Marija yra Viešpaties tarnaitė, savo žemumu gimininga „mažiausiesiems Kristaus broliams", bet Ji ir yra Dievo Motina, prieš kurią lenkiasi mokslo galvos.

Marija atnešk pasauliui nekaltybę, ją ir palaiko pasaulyje. Ir šiandien, kur nėra Marijos, ten nėra ir tos dorybės. Racionalizmas visai atsisakė tos dorybės, nes jis paneigė Kristaus dieviškumą ir Marijos dieviška motinystę. Tik Kątalikų Bažnyčioje ji neša gražių vaisių, nes katalikybė garbina Švenč. Mergelę Mariją. Joks auklėtojas jokiais žodžiais nepasieks to, ką jaunoje sieloje padaro nuoširdi Marijos meilė ir bus nustebintas ta paguoda ir ištvermės mintimis, kurių jaunimas semiasi iš Marijos garbinimo pavojingais bei kriktiškais momentais.

Tarp pirmųjų pavasario žiedų ir tos Nekaltosios Švenč. Mergelės yra kažkas bendra, nekalto, tyro ir todėl gegužės pamaldos turi kažką žavingo, viliojančio. Marijos pagerbimo gegužinės pamaldos gavinamai veikia žmogaus dvasią, rodo tikinčiųjų pagarbą ir meilę savo dangiškajai Motinai, savo Vadovei dorybių kelyje. **Kun. P.D.**

Pamaldos

STOKE-on-TRENT, šį sekmadienį 12 val., Sacred Heart bažn., Tunstall.

LIETUVIŲ SODYBA — sekantį sekmadienį, gegužės 15 d. Dalyvaus Londono Lietuvių bažn. choras.

(E) **Latvių poezijos rinkinys vokiečių kalba.** Išleidimą parėmė Nacionlinis Fondas. Rinkinys išeis sekančiomis savaitėmis. Fondo lėšomis leidžiami latvių biuleteniai vokiečių, švedų, ispanų ir kitomis kalbomis. Biuletenis ispanų kalba išeina Argentinoje.

MANO DRAUGAS LUI

ED. CINZAS

1

Miestas glaudėsi į tamsą, kaip mirtinai užvytas vilkas. Bejėgis ir kraujuojąs visu savo karališku kūnu, jis viltingai žvelgė į naktį, kuri viską slepiančiais sparnais skraidė virš jo ir nepatikimai krūpčiodama leidosi į tuščius bulvarus.

O tačiau jie buvo gyvi, šitie praeities nostalgijų kupini bulvarai. Prieštankiniais grioviais ir spygliuotų vielų užtvarom sukapoti į mažytes salas, jie tęsėsi per miestą, kaip iki trūkimo įtemptos stygos.

Kažkur liepsnojo paskiri namai, ir ledinis žiemos vėjas blaškė degėsių tvaiką, tarsi primindamas, kad ugnis tik prigeso ir kiekvieną sekundę ji gali vėl išsilieti gatvėmis.

Stogai. Daugybė stogų su keisčiausiais kaminais, kaip pasakų nameliai, ir mažyčiais pastogių langeliais, bet jau be stiklų ir pajuodusių senų viengungių užuolaidų. Tai buvo panašu į tuščias ir negyvas mirties akių duobes, bet netikėtai iš jų prapliupdavo rankinio kulkosvaidžio kalenimas ir jos sužerėdavo, kaip pasiutusio šuns akys. Daugybė kraujuotų nuo nemigo ir geismo žudyti akių žvelgė virš miesto.

Aš vėl atsiklaupiau ant stogo, atremdamas skaudančią nugarą į supliuškusį smėlio maišą.

— Jie ateis šią naktį?

Raudona ir klaikiai purvina barzda apžėlęs veidas šypsojosi, bet balsas buvo neramus ir trūkčfojąs. Ką galėjau atsakyti šitam gražaus veido vaikinui, kuris įsivėlė į karą su studijų užrašais kišenėse ir net užkeltas ant stogo juokavo apie savo pilvo reakcijas į snaiperių šūvius, tarsi jis būtų laboratorijos rūsyje, o ne skerdykloje, kur patš velnias piaustinėjo ištisas mases savo vaikų?

Jis apsivertė ant pilvo ir įsižiūrėjo į tamsoje grimstantį dangų. Tyla šliaužė stogais ir supo mus į savo skaąsmingą tuštumą. Kažkas grėsmingo sustojo prieš smėlio maišus ir ledine ranka sugriebė už sprando. Klausoje blaškėsi amžinai vienodas stuksenimas, ramus ir migdantis, bet jis nepajėgė nugalėti šito, kuris ateidavo su tamsa, pripildydamas ją keisčiausių šlamėjimų ir netikėtumų, kad stimpančio katino šoktelėjime pasigirsdavo basų ir stogais bėgančių mongolų ordos.

Dangus buvo nuostabiai ramus ir pasipuošęs mažytėm žvagždutėm, kaip Kalėdų žvakutės, bet jis buvo taip toli, kad aš nežinojau, ar nusišaipyti iš savo kvailų minčių, ar pravirkti, nes jau dešimt dienų kaip šliaužioju stogais alkanas ir nemigęs, kaip stimpąs šuo.

O mano draugas Lui gulėjo ant apledėjusio stogo ir tylėdamas stebėjo žvaigždes. Ką jis galvojo? Ką galvojo tūkstančiai duobėse, kanalizacijų kanaluose, už juokingai menkų barikadų ir tuščiuose namuose? Laikas sustojo kažkur už upės, toks senas, paliegęs, ir pajudėdavo tik su pragariško žaismo bangomis. Jos ateidavo kaukdamos ir, atsitrenkusios į pylimą, sužlugdavo ir padrikai išsklaidytos bėgdavo atgal, palikusios savo nuosėdas spygliuotų vielų raizginiuose.

Aš vėl atsiklaupiau ir iškišau kaktą pro smėlio maišą. Stogus jau dengė tamsa, ir kaminas su snaiperio lizdu išnyko joje. Ką galvojo šitas taikliai šaudąs vaikinas nuo Leningrado ar dievai žino kokios pelkės? Gal gulėjo ant nugaros ir žvalgėsi į žvaigždes. Būdoje iškilo raketa ir apakino savo drebančiu žėrėjimu. Keletą ilgų sekundžių mes gulėjome prisispaudę prie stogo, iki vėl nukrito tamsa. Pragaras prasidėdavo prieš naktį arba ankstyvą rytą. Jie ateidavo girti ir kaukdami, kaip Meskaleros indėnai, su paruoštomis milinėmis rankose, kurias sviesdavo ant vielų. Jie griuvinėjo ir klupo tarp visokio šlamšto, kuris sudarė barikadas, ir likdavo kyboti klaikiausiose padėtyse pusnuogiai ir sušalę į akmenį, bet tie, kurie tupėjo šiltuose rūsiuose ir varė juos pirmyn, net neprašydavo keletos minučių taikos jiems susirinkti. Vaikinai pasakojo, kad ir graudu ir juokinga stebėti šitą lavonų šokį vielose, stipresniam vėjeliui pūstelėjus. Ir tai buvo raudonosios armijos elitas: Madrido kovų specialistai ir mongolai. Tokie jau nedidukai, liesi vaikinai, po brezentinėmis rubaškomis ar vatinukais, o bėgą į mirtį taip atkakliai, tarsi visa tebūtų tik gimtojo chatūro lenktynės. Vaikinai prie fontano sujudo. Mes nieko negirdėjom, bet šitas džiugus neramumas atėjo iki mūsų, ir mano draugas Lui slopinančiai atsiduso. Taip, karas tapo amatu, ir jie, kaip ir visi darbininkai, laukė savo pamainos ir vienokio ar kitokio užmokesčio. Paprastai tai būna pipirais pastiprinta degtinė ir riebios užfrontės mergšės. Kas ieškojo daugiau ir bandė braidyti purve, saugodamas batus, pradėdavo neramiu žvilgsniu ir baigdavo „ramybės marškiniais".

Žingsniai buvo atsargūs, bet į juos pasipylė raketos, ir ieškomosios serijos keletą minučių kapojo kiekvieną tamsesnį kampą. Kai tamsa vėl sugrįžo į skaudančias akis, mes pajutom pamainą jau esant name. Langelyje pasirodė galva:

— Katė.

— Tu pats kaip katė! Kitą kartą pasakyk tai prieš kišdamas savo kvailą galvą.

Jie atsidavė šituo saldžiu muilo kvapu ir tuoj susispietė apie įmontuotąjį kulkosvaidį.

Apačioje buvo pilna vaikinų su automatiniais šautuvais (atrodė, kad buvo laukiama peklos dar šią naktį), ir abu karininkai šnekučiavosi viename kampe. Jie pabaigė savo cigaretes ir pasilaikė už rankų. Mes po vieną išslinkome į gatvę ir nubėgome atgal. Atgal, į ramias gatveles, kur staiga pajusdavai kvailo džiaugsmo priepuolius ir kvatodavai iš kvailo sąmojaus apie mergšes, ar imdavai švilpinėti suskilusiom lūpom sočias melodijas.

Ties garuojančiu katilu mus suskaitė, kryžiukais atžymėdami neatsiliepiančius, kaip jau įprasta, ir apdalijo cigaretėmis. Sumuštiniai kvepėjo rūkytais lašiniais, ir mes rijome juos net nekramtydami, kaip vivisekcinio narvo šunys. Raketos iškilo taip staiga, kad mes sugriuvome išbarstydami ir sumuštinius ir kavos indus. Kažkas nusikvatojo, kažkas nusišaipė, bet mes grįžome iš pragaro ir krūpčiojome į jo šešėlius.

Keletas tankų lėtai stūmėsi gatvele, ir ant jų esantieji grenadieriai smalsiai dairėsi į mus. Kolona vaikinų ėjo paskui juos, skambindama savo šlamštu ir rūkydama paskutines cigaretes. Be abejo, jiems buvo pasakojama, kad gatvių kautynių taktika reikalauja nuolatinio žmonių keitimo, bet po dešimt dienų jie nebetikės jokioms strategijoms ir tetrokš tik vieno: išsimiegoti.

Mes žingsniavome skubiai ir neatsigręždami. Lui stuktelėjo alkūne:

— Pačiu laiku išėjome... Kiek dienų jie mus paliks ramybėje?

Aš truktelėjau pečiais. Ką žinojau aš ir ką žinojo šita banda sunykusių vaikinų? Tik tiek, kad gausime švarias, be utėlių lovas ir tris kartus per dieną riebią sriubą. Užpakalyje jau draskėsi pragaras, ir, dievaži, sutikau su juo, kad išėjome pačiu laiku!

Sunkvežimyje aš susirangiau viename kampe, bet Kiklopas pastebėjo mane.

— Tu dar gyvas, Nieke.

Sąmojus tikrai buvo pagrabinis, bet aš buvau per daug patenkintas, kad susiraukčiau.

— Kur mus veža? — paklausiau.

— Nežinau, Nieke. Gal į Samoram. Prie austrų sienos...

Jis susisupo į savo milinę, išsitiesdamas ant sunkvežimio grindų. Lui atsirėmė į mano kojas, bet aš keikdamas nustūmiau jį: kojos buvo tokios ištinusios, kad nebetilpo batuose. Jis pažvelgė į mane nieko nematančiu žvilgsniu ir užmigo veidu ant purvinų grindų. Kažkas užgesino mažytę lemputę, ir viskas paskendo ramioje tamsoje.

— Niekas!

Aš apsidairiau, bet nieko negalėjau įžiūrėti tamsoje. Kas mane šaukė? Visi miegojo, o tačiau aš girdėjau šauksmą. Ką sapnavau? Pro sunkvežimio dangos plyšį pamačiau kartu begančias žvaigždes: temiegojau keletą minučių, o gal sekundžių. Kiklopas trūkčiojančiai atsiduso ir kažko pasigrąibė aplink.

Kada pirmą kartą pamačiau šitą jauną leitenantą, jis šypsojosi lygiais dantimis, smalsiai apžiūrinėdamas mane.

— Kaip vadinies? — paklausė jis.

— Niekas, — atsakiau įtužęs. — Niekas daugiau, kaip niekas. Buvau alkanas ir nemigęs, o jis stovėjo prieš mane ir linksminosi stropaus tarnautojo klausimais.

— Tada aš Kiklopas, Nieke?

Aš nutilau, vengdamas pasižymėti jau pirmąją dieną, bet jis plepėjo toliau:

— Nieko neturiu prieš tavę, Odisėjau, nors tavo snukis kažkaip keistas. Manau, jog tilpsime vienoje saloje be istorijų, tik pasaugok mano akis...

Jis pasitaisė savo mėlynus akinius ir nuėjo. Vaikinai girdėjo pokalbį, ir tai pasirodė jiems sąmoninga. Velnią jie ten suprato, bet po to aš likau Niekas, o leitenantas Kiklopas.

Sunkvežimis vėl šoktelėjo duobėje, ir aš buvau priverstas atsigulti ant ledėjančio purvo. Koks velnias guli man ant kojų? Samoram... Žvaigždės kaip Kalėdų žvakutės...

(Bus daugiau)

Kazachstano plėšiniuose

Vilniaus radijo ir tarybinės spaudos pranešimais į Kazachstaną vis išvyksta „savanoriais“ Lietuvos jaunimas kurti plėšiniuose naujų kolūkių ir sovchozų, statyti pramonės įmonių. Dirbti ir gyventi tenka be galo sunkiose sąlygose neapgyvendintose vietovėse — stepėse. Jaunimas reiškia nepasitenkinimą blogomis darbo ir gyvenimo sąlygomis ir menkais atlyginimais. Netekęs kantrybės „savanoriškasis“ jaunimas net sukelia riaušes, kurios pareikalauja nemaža aukų, kaip kad rašyta E.L. Nr. 14, balandžio 7 d. žinutėje „Spalis Kazachstane“. Kokiais metodais verbuojami „savanoriais“ į Kazachstaną ir kaip ten tenka plėšiniuose kurti kolūkius ir sovchozus, labai įdomiai papasakoja ukrainietis komjaunuolis Eugenijus Dančenko, išgyvenęs dirbdamas plėšiniuose dvejis metus, vėliau mobilizuotas į armiją ir patekęs į okupacinius dalinius prie dviejų Vokietijų pasienio ir pasprukęs į Vakarus.

„Atėjęs rytą į darbą, aš pamačiau koridoriuje iškabintą skelbimą: „Šiandien 19 valandą įvyks atviras komjaunimo susirinkimas. Dienotvarkė: karštai atsiliepsime į raginimą mūsų garbingos partijos! Visas jėgas atiduosime plėšinių įsisavinimui! Atvykimas visų narių būtinas“..

Posėdį atidarė Raikomo komjaunimo sekretorius pranešimu, garbinančiu komunistų partijos išmintį ir jos rūpestį pakelti mūsų žmonių gerovei. Pranešėjo niekas neklausė. Vieni dalyvaujančiųjų ramiai sau miegojo, kiti, pasidėję ant laikraščio atsineštąjį maistą, vakarieniavo. Visi vieno laukė: kam šiandien teks „karštai atsiliept“. Štai jau pranešimas baigtas. Tribūnoje pasirodė komsorgas ir perskaitė komjaunuolių pavardes, kuriems rytoj būtina atvykti į komjaunimo Raikomą. Išvardintųjų skaičiuje buvau ir aš.

„Sekančią dieną anksti rytą atėjau į Raikomą. Ten aš jau radau daug jaunuolių ir merginų. Daugiausia tai buvo mano viemečiai — septyniolikamečiai. Daugumos ūpas buvo prislėgtas, nes visi žinojo, ką reiškia būti iškviestiems po tokio susirinkimo.

„Štai aš sekretoriaus kabinete. Greitomis pasisveikinęs su manim, jis duoda man klausimus: „Ar jūs mylite komunistų partiją?“ Taip, myliu — atsakau aš. Kągi šituo atveju aš galėjau atsakyti?

„Suprantama ,vadinas, jūs norite būti pirmose komunizmo statybininkų eilėse. Noriu. Puiku! Tai štai paimkite komjaunuolišką kelialapį. Po to jis man paspaudė ranką ir užtikrino mane, kad aš pateisinsiu partijos ir vyriausybės pilną pasitikėjimą ir garbingai įvykdysiu savo komjaunuolišką pareigą.

„Partija laukia iš jūs, drauge, herojiškų žygdarbių plėšinių žemėse“! riktelėjo man įkandin sekretorius. Duokite sekantį!..

„Kelionė buvo nelengva. Laimei, nebuvo taip šalta. Vagonai — paprastos „veršidės“ — talpino po šešiasdešimt žmonių. Visame ešalone, arba „Melsvajame ekspresе“, kaip jį vadino plėšiniečiai, buvo apie aštuonis šimtus žmonių. Tarp jų buvo ir daug šeimų.

„Mūsų „Melsvasis ekspresas“ judėjo vėžlio greičiu. Jis ilgai stovinėjo mažose stotelėse, retkarčiais net atvirame lauke. 3.500 km atstumą mes nuvažiavome su pusėtina širdgėla per 16 dienų, o normaliomis sąlygomis būtų reikėję tik 6 dienų.

„Ypač buvo sunku su maistu. Prieš išvažiuodami gavome kelionei po 150 rublių (skaitant po 10 rublių dienai). Kad būtų nors šioks toks supratimas, ką galima Sov. Sąjungoje už 10 rublių nusipirkti, nurodysime keletą kainų.

„Stoties valgykloje arba restorane pietų kaina prašoka vienai dienai duotąją mums piniginę normą. Duonos kg kainavo 1 rub. 40 kap., mėsos konservai su pupomis kainavo 6-7 rub., dešros kg 30 rublių. Štai ešaloninis dienos racijonas: pusė kg duonos, du šimtai gr dešros, pusė pakelio machorkos ir du puodukai arbatos.

„Bet, nepaisydamas visų sunkumų ir bado kelionėje, jaunimas nenusiminė — dieną ir naktį buvo girdėti muzika ir dainos, tokios, pvz., tais laikais populiarios „Važiuoja naujakūriai“ arba „Mama, nenuobodžiauk“. Vienu žodžiu, kiekvienas mūsų tikėjosi, kad užtenka tik atvažiuoti į vietą, o ten...

„Mes atvažiavome į Petropavloską vakare. Viršininkai mums nurodė įsitaisyti stotinėj aikštelėj ir laukti tolimesnių nurodymų. Tuo tarpu mūsų rūpestingieji vadovai nuėjo į poilsio kambarį, iš kurio greitu laiku pasigirdo dainos. Mums nieko kita neliko, kaip visą naktį praleisti po atviru dangumi.

„Rytą įvyko mitingas, kuriame pasirodė vietinė vyriausybė, dar kartą užtikrindama partiją ir vyriausybę, kad mes nepagailėsime nei jėgos, nei energijos įvykdyti svarbesnius valstybinius užsimojimus. Po to mus pakrovė į mašinas ir išvežė. Pakeliui mums pasipainiojo keletas mažų kaimelių ir du ar trys kazokiški aulai. Pavakarioj mes jau buvome vietoje, apytikriai 250 km nuo Petropavlovsko — vienintelio stambesnio apgyvendinto punkto. Mašinos vėl išvyko į miestą, prižadėdamos atvežti mums palapines ir maisto. Jos grįžo tik sekančią dieną apie pietus. Taigi ir antrą naktį mums teko praleisti po atviru dangumi — šį kartą jau plikoj stepėj.

„Kai buvo atvežti maistas ir palapinės, mes pirmoj eilėj bendru balsavimu išrinkome viršininką, padėjom jam iškasti katilui duobę, pastatėm palapines ir pasiruošėm pietums.

„Pirmieji pietūs plėšinyje buvo bulvių sriuba su arkliena. Daug kas atsisakė ją valgyti, bet, kaip yra sakoma, badas ne teta, pasuko truputį nosim, na, ir suvalgė.

„Trumpai apie maitinimą plėšiniuose: bulvių sriuba su arkliena, avižinė sriuba taip pat su arkliena ir kvietinė košė su kanapių aliejum. Per dvejis metus mūsų buvimo plėšiniuose išdavė į katilą švenčių proga vieną ar du kartus jautienos. Tokia maitinimo padėtis, kiek man žinoma, buvo beveik visuose kolūkiuose ir sovchozuose Kazachstane.

„Porai dienų praslinkus, pas mums atvažiavo iš miesto kažkokie žmonės. Įvyko, kaip ir visuomet, mitingas. Po „liepsningų“ prakalbų vienas atvažiavusiųjų įkalė baslį su lentele, kurioj stambiomis raidėmis buvo užrašyta: „Stepono Razino vardo kolchozas“. Pasibaigus šiai nevisai mums suprantamai ceremonijai, milicijos pareigūnas įsakė atiduoti pasus. Į mūsų paklausimus, kodėl mes turime juos atiduoti, mums atsakė, kad tai „paprastas patikrinimas“. Kai visi pasai buvo surinkti, mums paaiškino, kad mes dabar laikomi kolchozininkais, tai, remiantis esamaisiais Sovietų Sąjungoje įstatymais, pasų mums laikyti prie savęs nepridera. Mūsų pasipiktinimui nebuvo galo.

„Atėjo arimo laikas, bet nei traktorių, nei kokio kito žemės ūkio inventoriaus ne turėjome. Po dešimt dienų mums į kolūkį prisiuntė du traktorius su plūgais ir sėklų sėjai. Dvi dienas padirbėję, abu traktoriai sugedo — buvo reikalinga naujų dalių. Traktoristai nuvyko į artimą MTS gauti atsarginių dalių. Jie grįžo po dviejų dienų, ir gautos atsarginės dalys tik vienam traktoriui. Todėl nestebėtina, kad mūsų traktoristai, kuriems už prastovėjimą nemokėdavo, važiuodavo į kokį nors artimą stambų kolūkį už 70 kilometrų ir ten, nugirdę sargą, naktį „nubuožindavo“ traktorius, sunkvežimius ir kombainus. Apie šias vagystes žinodavo net respublikinė vyriausybė, bet nesigriebdavo jokių priemonių. Į nukentėjusių skundus paprastai atsakydavo: „Geriau saugokite“.

„Suprantama, esant tokiai padėčiai, mes ir negalvojome išpildyti planą. Taip ir įvyko, kad iš paskirtų mūsų kolūkiui 450 ha plėšinių mes išarėm ir apsėjom tik pusę.

„Kai buvo baigta sėja, mane su 15 berniokų nuvežė už 70 kilometrų į nedidelį mišką pagaminti grūdų sandėliams rąstų. Iš kolūkinio sandėlio mums išdavė du su puse kg duonos, iš virtuvės gavome gabalą virtos mėsos ir lašinių. Šio sauso davinio turėjo mums užtekti trims dienoms, bet, patyrę „rūpinimąsi žmogumi“ savo kailiu, mes ir taip skurdų trijų dienų davinį ištęsėm keturioms dienoms. Bet praėjo keturios, penkios, šešios, septynios dienos, ir tik aštuntąją atvažiavo mašina pasiimti mūsų. Sunku atpasakoti tas keturias bado dienas. Miškas, stepės, nei kelio, nei apgyventos vietovės. Ne, nei aš, nei mano penkiolika draugų niekuomet neužmiršime.

„Artinosi piūtis. Derlius puikus. Stiebai vos laikė didžiules varpas. Už keletos dienų turėjo prasidėti derliaus nuėmimas. Kuo? Žinoma, kad šiauriniam Kazachstane tinkami derliui nuimti orai tęsiasi tik dvi - dvi su puse savaitės. Po to prasideda lietūs, kada ne tik negalima vykdyti derliaus nuėmimo, bet ir iš kiemo pavojinga išvažiuoti. Bet štai prisiuntė mums kombainą ir arpą, prasidėjo darbas. Deja, visos viltys dėl kombaino nepasiteisino. Įvyko taip, kad paprasta javapiūvė su dviem įkinkytais arkliais nupiaudavo daugiau negu kombainas. Reikalas tas, kad po penkių šešių darbo valandų mechanikas beveik du kartus daugiau sugaišdavo laiko kombainą remontuodamas, jau nekalbant apie važinėjimų į Petropavlovską gauti atsarginių dalių, kur užtrukdavo apie porą dienų.

„Kaip žinia, kombainas piauna, kulia ir užpildo grūdais slenkančius iš paskos sunkvežimius. Taip turėtų būti. Bet štai kaip vyksta plėšiniuose. Beveik visi kolūkiai ir sovchozai turi po 1-2 kombainus, bet ne turi užtenkamai sunkvežimių. Mūsų kolūkis nė kiek nesiskyrė nuo kitų. Kombainas prikūlė pilną bunkerį, į kurį telpa maždaug apie 100 pūdų grūdų, sunkvežimio nėra. Mūsų sunkvežimis kažkur stovi sugedęs, šoferis kažkur ieško atsarginių dalių. Kadangi už prastovėjimą nemoka, kombaino mašinistas nesulaukdamas mašinos, ramiausiai tą pusantros tonos grūdų išpila ant žemės. Išpiltųjų grūdų niekas nebesurinko. Taip pat nerinko dėl žmonių stokos javapiove nupiautų javų. Taip liko lauke tonos duonos.

„Prasidėjo valstybei grūdų pristatymas. Grūdus reikėjo vežti į elevatorius Petropavlovske. Iš ten mūsų kolūkiui laikinai buvo duotas trijų tonų sunkvežimis. Sunkvežimio kebule buvo dideli plyšiai, užtaisyti tuos plyšius arba patiesti paklotę niekam neatėjo į galvą, nes lauke liko kurkas daugiau grūdų. Į mašiną pakrovė apie tris tonas grūdų, atiduodant elevatoriuje buvo išviso dvi su puse tonos. Penki šimtai kg kviečių nubyrėjo kely. Man nekartą teko lydėti mašiną su grūdais, ir juo arčiau mes privažiuodavome Petropavlovską, juo daugiau buvo kely judėjimo, tuo storesnis grūdų sluoksnis dengė kelią į elevatorių. Šoferiai juokais pravadino kelią „Grūdų trąša“.

„Supylėm grūdus į sandėlį apskaičiavę, kad užtektų sekančiai sėjai ir galutiniam atsiskaitymui vasario mėnesį su kolūkiečiais. Bet grūdų sandėlis nesutalpino visų grūdų, ir maždaug trečdalis liko po atviru dangumi. Šiuo laikų pradėjo išmokėti už darbadienius. Aš turėjau jų 185. Mes gavome už kiekvieną darbadienį po 3 kg grūdų ir po 5 rublius pinigais. Grūdus mes tuojau pardavėm valstybei po 45 kap. už kg. Tokiu būdu už keletą mėnesių sunkaus darbo ir nuolatinio neprivalgymo aš uždirbau iš viso 1160 rub. Ar tai daug? Man buvo reikalingas kostiumas, o jis kainuoja beveik 1.500 rublių. Galima buvo, žinoma, nusipirkti ir už 1000 rublių, bet tuomet kaip gi su maitinimuisi? Taip vilnonio kostiumo įsigijmas liko neįvykdoma svajone.

„Kai su visais atsiskaitymais buvo baigta ir pilnai įvykdėm valstybines prievoles, į mūsų kolūkį atvyko vadovaujantieji darbuotojai. Pastebėję kolūkyje kalną grūdų, mūsų pirmininkui davė įsakymą kaip galima greičiau pašalinti kur nors visus grūdus. Sekančią dieną iš Petropavlovsko į kolūkį atvyko išpiltuvas. Mums buvo įsakyta pakrauti grūdus į šį išpiltuvą. Koksai buvo mūsų nustebimas, kai išpiltuvas, užuot vykęs į Petropavlovską, privažiavo pro mūsų gyvenvietę tekančią Išim upę ir išpylė visus grūdus į vandenį. Mes iš karto užpuolėm šoferį, norėdami už tokį biaurų pasielgimą nubausti jį, bet jis pasišokęs į mašinos kebulą, sušuko mums, kad gavęs tokį nurodymą iš mūsų pirmininko. Vėliau mums šoferis papasakojo, kad vienam kolūky už tai gerokai jį prilupo, nors jis buvęs visai nekaltas, tik įsakymą pildęs.

„Bet, štai, prieš mus pirmininkas.

„Nusiraminkite, draugai, šaukė jis, ką aš čia turiu bendra? Nejaugi jūs galvojate, kad aš pats galėčiau duoti tokį nusikals tamą patvarkymą maitinti žuvį mūsų kolūkio grūdais? Tai vyriausybė iš Maskvos davė įsakymą pilti į Išimą! Kad lauke liko duonos, tai ne taip baisu. Iškris sniegas, ir jos nematyt, iki pavasario ji, patys žinote, supus, ir, taip sakyt, bus patręšta dirva. Kaip gi bus su šituo kalnu kūlykloje? Tik ir lauk, kai iš centro aukščiausioji vadovybė žvilgtelės pas mus į plėšinius.

„Kodėl gi neparduot grūdų valstybei?“ paklausė vienas dalyvių.

„Taip ir aš ne kartą siūliau. Sako, kad valstybei duona nereikalinga.

„Kokiems galams čia mus atvežė?“

„Ko jūs mane klausiate? Lyg aš būčiau savanoriškai čia atvykęs?“

„Taip pasikalbėję ir pasikasę pakaušius nuėjom pakrauti išpiltuvo. Bet vis tiek širdy liko nesuprantamas blogas jausmas. Daug mano draugų, ypač mergaičių, su ašaromis akyse, verkdamos krovė grūdus į išpiltuvą.

„Žiema stepėse. Prisnigo. Iš palapinių mes persikėlėm į mažus vagonėlius, kuriuose vasarą paprastai gyvena traktoristai. Man ir dabar baisu prisiminti žiemą plėšiniuose. Šalčiai pasiekdavo 40 laipsnių, šiaurės vėjai vos neapversdavo mūsų vagonėlių. Miegodavom nenusirengę. Mažytis malkomis kūrenamas pečiukas negalėjo palaikyti mūsų būdelėj bent mažiausiai pakenčiamos temperatūros. Šaltis ir badas, tai ką aš galiu trumpai papasakoti apie dvi plėšiniuose praleistas žiemas. Pinigų turėjom maža. Nors turėk ir daugiau, vistiek už juos nieko negali gauti pirkti. Autokrautuvės visai nebepasirodė. Tekdavo suktis: rytą virdavom „koncentruotą“ kviečių košę, valgydavom ją ir tuojau guldavom, kad dieną, kai užeidavo noras valgyti, praleistum miegodami. Vakare vėl virdavom „koncentratą“ (nieko kita nebuvo) ir vėl guldavom. Nubusdavom ne dėl bado, bet dėl nepakenčiamo šalčio. Nubudę darydavome eilinę mankštą, po to paprastai atsirasdavo žvėriškas apetitas, ir sena arkliena atrodė skąni ir nepasiekiamas gardumynas. Tokiais atvejais gelbėdavo machorka — prisirūkydavom iki visiško apsvaigimo, kai jau nebejausdavom nei šalčio, nei alkio.

„Vargšės mergaitės! Į jas tiesiog buvo gaila žiūrėti. Jos atlikdavo visus sunkiuosius darbus ir privalėdavo išpildyti normas lygiai su vyrais. Stoka sanitarinių higienos sąlygų labai veikė jų sveikatą“.

J.G.

PRO STIKLO LANGELĮ

Mūsų spaudoje iškeltas klausimas, ar verta buvo Liet. Enciklopedijos 19 tome išspausdinti tokią ilgą žinią, net 53 eilučių, apie R. Mizarą, kada net Molotovui, kuris suvaidino, kad ir neigiamą, bet pasaulinį vaidmenį, yra tame pat tome skirta tik 41 eilutė. Atrodo, kad pilnai užtektų, jei iš viso reikėjo Mizarą L. Enc. minėti, parašyti tik, kad jis yra JAV liet. komunistų veikėjas, gimęs 1895 m., nes ar komunistai savo enciklopedijoje būtų paminėję mūsų veikėjus, ypač kovotojus prieš komunizmą? Kodėl mes turim būti didesni katalikai už popiežių?

—0—

Žymus italų iliustruotas žurnalas išsispausdino savo skaitytojo laišką, kuriame jis klausia: ar tiesa, kad visi jėzuitai yra aukštos kultūros vienuoliai. Jėzuitų vienuolyno viršininkas - senukas atsakė: tarp mūsų, kaip ir visur, yra išmintingų ir mažiau išmintingų vienuolių. Tik mes stengiamės savo kandeliabrus (išmintingus) iš kelti į viršų, o kopūstų galvas laikyti rūsy.

Gerai būtų, kad ir lietuviai pamėgintų laikytis panašios taisyklės. Gal ir visas mūsų darbas eitų sklandžiau...

—0—

Mandagumas prašoko tiesą. De Gaulle, pagal vieną laikraštį, savo svečiui Chruščiovui įteikė dovanų aukso medalį su Chruščiovo galva vienoj pusėj, o sputniku ir taikos karveliu kitoj. Visiems aišku, kas tikrai taikos trokšta, o kas tik dūmus pučia.

—0—

„Niekad nesigėdinkit save lietuviais vadinti“, DIRVOJ rašo korespondentas iš Pacifiko pakrantės ,apie Vasario 16 minėjimą: „Iškilmes atidarė Archis. Himną dainavo ponia Korsak. Vakarui šeimininkavo ponios: Semen, Rudokas, Conrad, Savely, Yougblodienė, Pola Lucas. Klubo narės Savely anūkai: Katleen, Mark, Andrea ir Susan pagrojo akordeonu. Šokiams grojo Malin ir Archis. Prie kasos ponia Wallace. Vasario 16 d. minėjimas Long Beach Calis visais atžvilgiais pasisekė“, baigia korespondentas. Mes galėtum tik apgailestauti, kad tokiam šauniam minėjime nedalyvavo lietuviai...

—0—

Kaip galima būtų paaiškinti, kad vienur savo spaudoje rašome: Eisenhoweris, Adenaueris, Chruščiovas, Chruščiovienė, Yougblodienė ir t.t., o kitur: Elena Kulber, Sophie Barcus, Alice Stephens, Martha Masilionytė, Sharyn Mansfield (Maneikis), Georgianna ir Blanche Tamulaitis ir t.t.

Ar ne gražiau skambėtų, jei parašytum: Elena Kulberaitė, Sofija Barkuvienė, Alicija Stivensienė, Morta Masilionytė ir p.? Ir ar verta, turint tiek daug gražių lietuviškų vardų, ypač mergaitėms, vadinti jas Sharyn, Georgianna, Blanche?.. Tas pats dėl pavardžių. Kodėl Maneikį ar Stanaitį keisti į banališkus Mansfield ar Stevens? Dažniausiai aiškinama: esą, tam keičiama, kad amerikiečiams būtų lengviau jas ištarti. Bet pavardes kaip Impeliteri, Kosciuszko, Sienkiewicz, Kalinowsky ir kitas amerikiečiai gi ištaria!

Ar tik nebus tame pavardžių keitime ne noras palengvinti amerikiečiams jas ištarti, bet stačiai tautinės ambicijos stoka?

—0—

Neseniai B. Raila keliuose DIRVOS numeriuose (12-20) spausdino tūlo Algio Mateikos samprotavimus apie okupuotąją Lietuvą, iš kurios jis ir rašo. Tarp kitko, Mateika tvirtina, kad senieji lietuviai komunistai kaip Paleckis, Venclova, prof. Matulis, Gira ir kiti, nei rusų komunistų, nei lietuvių tarpe nesidžiaugią pasitikėjimu ir tai, esą, todėl, kad jie per daug yra ištikimi Maskvai. Anot Mateikos, jie turės būti pakeisti jaunais lietuvių komunistais, užaugusiais jau sovietų santvarkoj, jie bus populiaresni ir galės daugiau nuveikti, kaip senieji.

Norėtųsi paklausti Mateiką, kodėl gi Maskvoj jauni, gudresni komunistai neiškyla? Arba kodėl Gomulka, kuris bando laikas nuo laiko ką nors „gudresnio“ padaryti, yra tuoj Maskvos sudraudžiamas? Mateika pats pripažįsta, kad senieji lietuviai komunistai išsilaikė savo vietose taip ilgai, nes ligi smulkmenų yra ištikimi Maskvai. Čia ir yra šuo pakastas. Ar seni, ar jauni, jei nebus ligi smulkmenų ištikimi Maskvai, negalės išsilaikyti savo vietose. O jaunieji, išauklėti sovietų santvarkoje, reikia manyti, bus dar ištikimesni Maskvai, kaip senieji.

—0—

W. A. Sager, Linn's Weekly Stamp News, March 28, 1960, rašo:

„Žiūrėdamas į naująjį Vatikano išleistą pašto ženklą su Šv. Kazimiero atvaizdu, vieną pašto ženklų, atvaizduojančių bažnyčias, žinovas buvo nustebintas, kad tame pašto ženkle atvaizduota bažnyčia yra panaši į Šv. Stanislovo Vilniuje, Lenkijoj (Vilna (Wilno), Poland) katedrą. Lyginant šitą Vatikano ženklą su Lenkijos ir Vidurinės Lietuvos išleistais pašto ženklais, to žinovo įtarimai pasitvirtino. Tokiu būdu kyla klausimas, kodėl Šv. Stanislovui pastatytoji katedra turi būti pašto ženkle, paskirtame Šv. Kazimierui? Šita mįslė buvo pateikta Aloyzui J. Paruzinskiui, religinio turinio pašto ženklų kolekcionierių pirmininkui, kuris taip pat yra žinomas lenkų filatelistas ekspertas. Jis atsakė, kad Šv. Stanislovo katedroj yra ir didelė Šv. Kazimierui skirta koplyčia, kurios altoriuje guli to Šventojo kūnas.

Tačiau nuostabiu būdu šita koplyčia nėra atvaizduota Šv. Kazimiero pašto ženkle. Koplyčia yra dešinėj katedros pusėj, o pašto ženkle ji yra vinjetės visai uždengta. Koplyčią galima pamatyti vieno zloto pašto ženkle (Scott No. 303), išleisto Lenkijoj 1935 m. Minkaus piešto N 420.

Mes manome, kad kas nors Vatikano pašte paklydo, bet tik pusiau. Statula, kuri yra katedros fasado dešiniajame kampe, yra Šv. Kazimiero statula. Pašto ženkle ji yra 1 vieno milimetro aukščio, bet vis dėlto ji yra.

Atrodo, kad tos keistos žinutės užkulisiuose slėpėsi nepasitenkinimas ir pavydas, jog popiežius viešai pripažino Šv. Kazimierą Lietuvos patronu, kurį ir lenkai nori savintis.

Kad Vilnius yra Lietuvos sostinė, laikas būtų atsiminti kaip lenkams, taip ir amerikiečiams.

Močiutė

Lenkų studentai nenori priklausyti komunistų partijai

(E) Iš 156.000 Lenkijos studentų komunistinei „Darbo partijai“ priklauso vos 2 proc. Komunistinei jaunimo organizacijai priklauso tik 6 proc. visų studentų.

VILIOJA EMIGRUOTI KAZACHSTANAN

Apie emigracijos bendrovių agentus, kurie prieš daugiau kaip 30 metų viliodavo Lietuvos žmones emigruoti į Pietų Ameriką ir Kanadą, iš dalies pagrįstai, iš dalies ir nepagrįstai bolševikai ir jų pataikūnai Lietuvoje dabar kalba kaip apie didžiausias baidykles. O apie šių laikų panašius agentus kalba su pagarba ir pasigėrėjimu.

Balandžio pradžioj Lietuvon buvo atvykę trys Kazachstano rajoninių kompartijos komitetų sekretoriai: Kamali Diusembekovas, Sultanas Tusupovas ir Achmadja Kaerbekovas (pavardės surusintos ir paskui dar sulietuvintos). Jie lankėsi Vilniuje, Kaune ir net Marijampolėje. Buvo užsukę ir į porą kolchozų. Kalbėjo, kad Kazachstane pradėję mokytis kiaules auginti. Kvietė kiaulininkus iš Lietuvos važiuoti ir mokyti juos tenai, kaip elgtis su kiaulėmis. Sakėsi esą sužavėti lietuvių inteligentiškumu ir mokėjimu dirbti ir žadėjo „su meile ir džiaugsmu sutikti savo žemėje kiekvieną pasiuntinį iš Lietuvos“.

„Pasiuntinių“ iš Lietuvos Kazachstane jau yra keletas tūkstančių. Tai komjaunimo organizacijos išsiųsti „savanoriai“. Jie (su „pasiuntiniais“ iš kitų imperijos vietų) neseniai tenai sukėlė gana nemalonias riaušes. Nemažas skaičius jų žuvo nuo tramdytojų kulkų. Tačiau Vilniaus, Kauno įmonės ir Marijampolės rajonas turėjo apsiimti „šefuoti“ (globoti) tam tikras įmones Kazachstane. Vieni darys baldus tenykščiams kino teatrams, kiti važiuos koncertuoti, treti laukų dirbti... (LNA)

Chruščiovo pasakos

Vilniaus „Tiesa“, kaip ir buvo galima laukti, kuo plačiausiai atsispausdino Chruščiovo kalbas tiek Prancūzijoje, tiek jam darant ataskaitinį pranešimą Maskvoje.

Chruščiovas, atsisveikindamas su Prancūzija gana tirštą miglą pūtė apie Sovietų Sąjungos „nacionalinio klausimo išsprendimą“. Tautų įsijungimas į Sovietų Sąjungą vykęs „griežtai laikantis savanoriškumo principo“. Kitas tos pačios nesąmonės variantas toks: „Sovietų Sąjunga — tai valstybė, priklausanti darbo žmonėms, kuriems svetimas siekimas pasipelnyti ir didinti savo turtus karais, svetimų teritorijų ir žaliavos šaltinių užgrobimu“.

VEDYBINIAI RŪMAI

Paskatinta Leningrado vedybinių rūmų pasisekimo, Maskva statysis šiais metais didžiulį pastatą, kuriame bus šokių salės ir atitinkami kambariai atlikti vedybų apeigoms.

Jau ilgas laikas, kaip mes patarnaujame jums.
Ar jūs patenkinti mūsų patarnavimu? Mes manome, kad taip. Antraip jūs nesiųstumėte mums savo užsakymų. Tai šia proga norim tik priminti jums, kad įvairias vaistų rūšis jūs galite užsisakyti tiesiog iš vaistinės, o taip pat ir daugelį kitų eksportinės kokybės dalykų ir žemomis kainomis per:

Acton Pharmacy
(EXPORT) LTD.
24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3.
Tel. AGOrn 0712

Prašom parašyti ir prašyti kainoraščių.

Informacija ir patarimai lietuvių kalba teikiama nemokamai.

Europos Lietuvių Kronika

LAIKRAŠTIS SPAUSDINAMAS ANTRADIENIAIS

Nidos spaustuvė „Europos Lietuvį" baigia spausdinti antradieniais.

Visos žinios redakciją turi pasiekti jau pirmadienį, nes kitaip jos nebegalės patekti į spausdinamąjį numerį.

VASAROS STOVYKLA

Skautų vadovybė praneša, kad šiais metais skautų ir jaunimo stovykla įvyks nuo liepos 30 d. iki rugpiūčio 8 d. Lietuvių Sodyboje.

Stovyklos mokestis 2 sv. 10 šil. Negalintieji šio mokesčio apmokėti, bus ar dalinai ar visiškai atleidžiami.

Registruotis pas Rajono Vadeivą ps. J Alkį, 32 Davis Ave., Hunton St., London, E.1.

2 SVARŲ SIUNTINĖLIŲ REIKALU

Galutinai išsiaiškinta, kad tokiuose siuntinėliuose siunčiamosios prekės oficialiai **nuo muito neatleidžiamos**. Bet praktiškai imant dažnai jos įleidžiamos be muito kaip dovana, ir gavėjams jokio mokesčio nereikia mokėti. Išvadoje pliusas yra tas, kad siuntėjai sutaupo apie 2 sv. (nereikia mokėti už licenziją ir už įpokavimą), o minusas, kad dėl silpno įpokavimo pašto įstaigos nenori siuntinių garantuoti (dingus siuntiniui niekas neatsako) ir, be to, nėra garantijos, kad gavėjams nereikės mokėti muito.

DERBY ARKLIŲ LENKTYNIŲ LOTERIJA

Londono lietuvių parapijos ruošiamos Derby arklių lenktynių loterijos bilietai jau kuris laikas platinami Londone, Londono parapijai priklausančiose kolonijose, Corby, Gloucester, Coventry, Birmingham Wolverhampton, Leicester, Kettering, Derby, Stoke-on-Trent ir visose kitose lietuvių kolonijose.

Šiais metais Derby yra birželio 1 dieną.

Platintojai prašomi bilietus ir išplatintų bilietų šakneles grąžinti iki gegužės 26 d. Traukimas bus gegužės 28 d.

LONDONAS

DBLS CENTRO ŽINIOS

Balandžio 30 d. įvyko DBLS Valdybos ir Lietuvių Namų Direkcijos posėdžiai. Svarstyti šitokie klausimai:

Tradicinis Anglijos lietuvių sąskrydis Sodyboje

Nutarta metinį lietuvių sąskrydį Sodyboje organizuoti per Sekmines, birželio 5 d., ir kviesti visus tautiečius kaip galima gausiau šiame sąskrydyje dalyvauti.

Jaunimo stovykla

Skautų vadovybės organizuojamai jaunimo stovyklai Sodyboje paremti DBLS V-ba nutarė pravesti aukų vajų per DBLS skyrius. Stovyklavimo laikas nuo liepos 30 d. iki rugpiūčio 8 d.

Centrinis DBLS knygynas

DBLS Valdyba nutarė paskirti 30 sv. i Centrinio Iždo naujoms knygoms įsigyti ir turimųjų knygų įrišimui.

Anglijos lietuvių veiklos galimybės

Šis klausimas buvo diskutuojamas DBLS metiniame atstovų suvažiavime, ir buvo pareikšta nuomonė, kad šį reikalą reikia ir toliau gvildenti. Posėdyje dalyvavęs DBLS Tarybos Pirmininkas S. Kuzminskas sutiko šiuo reikalu toliau rūpintis.

A.A. K. Vaitkevičiaus laidotuvės

Laidotuvėse DBLS ir Lietuvių Namų B-vei atstovavo M. Bajorinas.

Vasario 16 gimnazija

DBLS Valdyba nutarė patenkinti prašymą, pasiunčiant Skyrių adresus. Vasario 16 gimnazija kreipsis į skyrius parinkti aukų gimnazijos veiklai ir pastatams pagerinti.

Baltų Tarybos posėdis

Balandžio 27 d. įvykusiame Baltų Tarybos posėdyje lietuviams atstovavo du DBLS Valdybos nariai. Taryba nutarė: a) paruošti memorandumą Min. Pirmininkui Macmillan ryšium su įvyksiančia Keturių Didžiųjų konferencija; b) kviesti visus pabaltiečius, mokančius angliškai, rašyti laiškus mums rūpimais klausimais į anglų laikraščių redakcijas, ypač kreipiant dėmesį į provincijos spaudą; c) svarstyta birželio išvežimų minėjimo klausimas — minėjimas šiais metais sutampa su 20 m. Pabaltijo kraštų okupacija; nutarta sueiti į ryšį su Pavergtųjų Tautų Organizacijos Londono Delegatūra.

* * *

Lietuvių Namų B-vės V-bos posėdis, dalyvaujant DBLS Tarybos Pirmininkui ir visai DBLS Valdybai svarstė šitokius klausimus: 1) **p. M. Bajorino atsistatydinimas iš Managing Direktoriaus ir Direktoriaus pareigų.** Nutarta p. M. Bajorino atsistatydinimą iš einamųjų pareigų priimti nuo birželio 1 d.

2) **Administracinis persiorganizavimas ryšium su p. M. Bajorino atsistatydinimu.** Bendrovės administravimą perima Liet Namų Bendrovės Valdyba. Atskirų šakų vedėjams suteikiamos platesnės administracinės teisės. B-vės Sekretorius palaiko ryšį su atskirų šakų vedėjais ir iškylančius klausimus referuoja B-vės Valdybai.

3) **Numatoma palaipsniui eiti prie Lietuvių Sodybos** atskaitomybės savarankiško tvarkymo.

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Šeštadienį, gegužės 7 d., 8 val. vak., Sporto ir Socialinio Klubo (Parapijos) salės patalpose Londono Šeštadieninė mokykla rengia Motinos Dienos minėjimą. Bus tai dienai pritaikyta programa, kurią atliks mokyklos mokiniai.

GEGUŽINĖS PAMALDOS

Londono Lietuvių Šv. Kazimiero bažnyčioje, kaip kasmet, per visą gegužės mėnesį vyksta gegužinės pamaldos Švenč. Marijos garbei, darbo dienomis 8 val. vakare, o šeštadieniais ir sekmadieniais — 7 val. Tada iškilmingai išstatomas Švenč. Sakramentas monstrancijoje, visų susirinkusiųjų bendrai giedama gražioji Marijos Litanija, sakomas trumpas pamokslas ir teikiamas palaiminimas. Visi londoniečiai yra kviečiami gausiai dalyvauti kiekvieną vakarą šiose Marijos garbei skirtose pamaldose, atsivedant ir vaikučius.

DAINAVIEČIŲ SUSIRINKIMAS

Londono Lietuvių Moterų „Dainavos" Valdyba praneša, kad gegužės mėn. 7 d., šeštadienį, 5 val. p.p., Lietuvių Namuose, 1, Ladbroke Gardens, įvyks narių susirinkimas.

Dalyvavimas būtinas.

„Dainavos" Valdyba

LONDONO BAŽNYTINIO CHORO GEGUŽINĖ LIETUVIŲ SODYBOJE

Gegužės 14 d. (šeštadienį po pietų) choras išvyksta praleisti savaitgalio Lietuvių Sodyboje ir kartu pakvėpuoti grynu oru.

Su choru vyksta klebonas kun. A. Kazlauskas. Sekmadienį bus pamaldos Sodyboje, kurių metu giedos choras.

Choro kelionės išlaidas apmoka parapija, kuri kiekvienais metais rengia chorui vakarienę, o šiemet vietoje vakarienės nusamdė choristų ekskursijai autobusą.

Gražus choro sumanymas lietuvišką Sodybą palaikyti, lankant ją tuomet, kai ji yra pustuštė. Reikėtų tikėtis, kad tuo choro sumanymu paseks ir kitos draugijos, pa našiu būdu paremdamos ir lankydamos Sodybą neatostogų metu.

Be to, būtų labai gražu, kad visi, kurie turi nuosavas mašinas, aplankytų Sodybą ir kartu praleistų laiką su choristais.

MANCHESTERIS

MOKYKLA PRADEDA DARBĄ

Pranešame Manchesterio ir apylinkės lietuviams tėvams, kad Manchesterio lietuvių Soc. Klube gegužės 8 d., 3.15 val. p.p., pradedamas sekmadienio mokyklos darbas.

Prašome visus tėvus savo vaikučius tą dieną atvesti mokyklon.

Tėvų Komitetas

Kai siunčiate artimiesiems siuntinius, pagalvokite, kad geriau pasiųsti mažesnį siuntinį, bet geros vertės prekes, kadangi menkaverčių ir ten turi. Be to, muitas už prekes yra tik šilingų skirtumas, ar geros rūšies prekė, ar pigi.

Geras ir vertingas prekes visada pasiųsite tik per rimtas ir didelį pasirinkimą turinčias firmas.

TAZAB firmoje galite rasti prekių iki 5.000 atskirų rūšių. Iliustruoti kainoraščiai, pavyzdžiai, patarimai, mokesčių inspekcijai pažymėjimai siunčiami nemokamai. Persiunčiami taip pat nuosavų prekių siuntiniai už kuklų patarnavimo mokestį. Suinteresuotiems pasiunčiame muitų lenteles.

Siuntinių reikalais prašome rašyti: B. Daubaras, TAZAB, Liet. Skyrius, 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PAR2139.

Padėka

Visiems, kurie mano užsitęsusios ligos metu lengvino ir trumpino mano ilgas ir nemalonias dienas, lankydami mane laiškais ar asmeniškai namuose bei ligoninėse, už gausias gėles, įvairias dovanas ir kitokius draugiškumo užtikrinimus, šiuo reiškiu nuoširdžią padėką.

Leonas Venckus

Manchester.

BRADFORDAS

PASKAITA

Gegužės 7 d., 6 val., Lietuvių Vyties Klubo patalpose Bradforde inž. V. Fidleris skaitys paskaitą

Atominės gadynės ateitis.

Vietos ir apylinkės lietuviai kviečiami paskaitoj dalyvauti.

DBLS Bradfordo Sk. Valdyba

KLUBO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Bradfordo Lietuvių Vyties Klubo Valdyba gegužės 22 d., sekmadienį, 4 val. popiet, Klubo patalpose kviečia Klubo narių susirinkimą šia dienotvarke:

1. Valdybos narių ir Revizijos komisijos pranešimai;
2. Mandatų komisijos sudarymas;
3. Klubo Valdybos ir Revizijos komisijos rinkimai;
4. Einamieji reikalai.

Vyties Klubo Valdyba

COVENTRY

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

DBLS Coventry skyrius gegužės 7 d., 6 val. p.p., „Savoy" kino patalpose, Radford Rd., ruošia **Motinos Dienos minėjimą.**

Programoje: J. Bendoriaus paskaita ir linksmoji dalis. Gros orkestras. Tęsis iki 12 val. Veiks baras ir loterija.

Maloniai kviečiame vietos ir apylinkių tautiečius atsilankyti.

Skyriaus Valdyba

NOTTINGHAMAS

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Gegužės 7 d., šeštadienį, 5.30 val., Meadows Community Centre salėje, prie Midland geležinkelio stoties, Queen's Drive, Moterų Draugija rengia

Motinos Dienos Minėjimą.

Programoje paskaita ir jaunimo pasirodymas. Po programos šokiai, žaidimai ir turtinga loterija. Veiks puikus bufetas.

Vietos ir apylinkės motinos ir svečiai prašomi gausiai dalyvauti.

Nottinghamo Moterų Draugijos Valdyba

VOKIETIJA

INŽ. PRANAS ZUNDĖ AMERIKON

Balandžio 18 d. Pr. Zundė su šeima „America" laivu iš Bremenhaveno uosto Vokietijoje išemigravo į Ameriką. Dokumentaciją buvo jau atlikęs anksčiau, tik dėl kai kurių neužbaigtų darbų galutinis išvykimas buvo atidėliojamas.

Su Pr. Zundės išvykimu iš Vokietijos lietuviškoji bendruomenė neteko ilgamečio nario, kurio vardas, jo nuveikti lietuvybei darbai bus minimi su pagarba ir padėka. Nebus nė kiek perdėta, jei pasakysime, kad jo asmenyje lietuviškoji bendruomenė Vokietijoje ilgus metus turėjo savo priešakyje bene vieną iš energingiausių, visa siela atsidavusių lietuviškiems reikalams žmogų. Daug jo buvo pasidarbuota Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizaciją tveriant, statutus ruošiant ir tą organizaciją populiarinant bei įgyvendinant. Atsistojus jam Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Vokietijos Krašto Valdybos priešakyje 1951 m., visas tas gyvenimas Vokietijoje pagyvėjo, susiorganizavo, sutvirtėjo. PLB apylinkių, seniūnijų skaičius pradėjo didėti, o tuo pat ir tautinis bei kultūrinis darbas. Visur, kur tik sąlygos leido, pradėtos steigti mokyklos, chorai, vaidintojų - mėgėjų būreliai. Žodžiu, lietuviškoji bendruomenė stipriau atsistojo ant kojų, išėjo į viešumą ir apie lietuvių organizuotumą, tautinį susipratimą vokiečių visuomenėje susidarė atitinkama pagarba.

Pr. Zundė nenuilstamai prisidėjo prie tvarkymo įvairių šalpos reikalų. Taip pat ilgus metus darbavosi Baltų Taryboje, eidamas įvairias pareigas. Buvo Latvių - Lietuvių Vienybės Draugijos Vokietijoje nariu ir priklausė Vokiečių - Lietuvių Susivienijimo Draugijai.

Didžiausias jo rūpestis buvo lietuviškasis jaunimas. Sielojosi, kad jis nenutautėtų, kad mes jo neprarastumėm, kad jis nesusilietų su svetimaisiais, neištirptų svetimųjų jūroje. Turėdamas visa tai galvoje, pasiskyrė sau vyriausiu uždaviniu dėti visas pastangas, kad būtų įsteigta viena ir pastovi lietuviška gimnazija Vokietijoje. Tai jam pasisekė. Mes turime dabar tą Vasario 16 d. vardo gimnaziją, kurią galima visai drąsiai pavadinti Pr. Zundės kūriniu, jo „kūdikiu". Rašant Vasario 16 gimnazijos istoriją, reikia tikėtis, Pr. Zundės vaidmuo bus plačiau ir nuodugniau nušviestas.

Nežiūrint išeitojo aukštojo mokslo ir turimosios specialybės, nepasirinko jis sau atitinkamo užsiėmimo, kuris būtų davęs pelningą ir pastovų pragyvenimą, o visas savo jaunas jėgas, energiją, darbštumą ir didelį pasiaukojimą skyrė mūsų lietuviškajai bendruomenei.

Amerikoje Pr. Zundė su šeima yra numatęs apsigyventi Los Angeles. Reikia tikėtis, kad ir Amerikoje jis nenutols nuo visa tai, kas yra lietuviška, ir vėl įsijungs į jam gerai žinomą ir mylimą tautinį darbą, kuriam tiek daug laiko ir energijos yra paskyręs gyvendamas Vokietijoje.

J. Apyrubis

VECHTA

PALAIDOTAS TAURUS LIETUVIS

Vechtos senelių prieglaudoje balandžio 16 d. mirė Petras Dėdelė, gimęs 1880 m., Pajevonyse, Marijampolės apskr. Ten visą savo amžių iki tremties pragyveno ūkininkaudamas. Palaidotas balandžio 20 d. Vechtos katalikų kapinėse. Prieglaudoje liko jo žmona.

Velionis buvo sugyvenamo, tauraus būdo, mylėjo savo gimtąjį kraštą ir dėl jo tragedijos sielojos. Gyvendamas tremtyje nebuvo abejingas lietuviškiems reikalams ir visuomet vienas iš pirmųjų atiduodavo solidarumo duoklę Tautos Fondui, Vasario 16 gimnazijai ir kitiems lietuviškiems ir religiniams reikalams. Pasirūpino dar Vasario 16 proga apsimokėti solidarumo mokestį už visus 1960 metus, sakydamas: „Noriu mirti kaip lietuvis atidavęs, kad ir tą mažą duoklę lietuviškiems reikalams". Prieš mirtį žmonai pasakė, kad vainiko ant kapo nepirktų, bet geriau tuos pinigus atiduotų Vasario 16 gimnazijai. Jo žmona Anastazija, pildydama velionies valią, pasiuntė Vasario 16 gimnazijai 20 DM.

S.M.

CENTRINĖS UŽSIENIEČIŲ PABĖGĖLIŲ SĄJUNGOS SUVAŽIAVIMAS

Kovo 17-18 dienomis Bad-Niederbreisige įvyko Centrinės Užsieniečių Pabėgėlių Sąjungos pilnaties suvažiavimas. Jame dalyvavo 16 tautybių atstovų. Buvo padaryti atitinkami sąjungos valdybos pranešimai ir išrinkta nauja sąjungos valdyba. Jos pirmininku perrinktas ats. gen. Tesanovic (jugoslavas), generaliniu sekretoriumi Odrobny (lenkas) ir iždininku adv. Reisenberg (estas). Vokietijos Krašto Lietuvių Bendruomenę suvažiavime atstovavo Kr. V-bos vicepirm. kun. B. Liubinas ir ižd. adv. J Bataitis. J. Bataitis pirmininkavo suvažiavimo darbo posėdžiui.

Antrąją suvažiavimo dieną vyko užsieniečių pabėgėlių teisininkų pasitarimai, kurių metu buvo nagrinėjamas naujasis svetimtaučių ir užsienio rentų įstatymas ir jo praktiškasis taikymas užsieniečiams pabėgėliams. Buvo išklausytas platus pranešimas apie bylų eigą asmenų, kurie nukentėjo nuo nacių režimo. Plačiai buvo paliestos ekonominės ir kultūrinės užsieniečių pabėgėlių problemos.

Suvažiavime dalyvavo vyr. valdžios patarėjas Dr. Maurer iš Bonnos pabėgėlių ministerijos, Dr. Becker iš socialinės ministerijos Duesseldorfe, Dr. Schirilla, Aukštojo Komisaro pabėgėlių reikalams atstovas, W. Conradi iš benamių svetimšalių biuro Duesseldorfe ir eilė kitų pareigūnų.

Protestas prieš raudonuosius imperialistus

Centrinės Užsieniečių Pabėgėlių Sąjungos (ZAF) valdyba, suvažiavimo įgaliota, priėmė šio turinio rezoliucijas:

1) ZAF, kurią sudaro 16 pabėgėlių tautybių organizacijų atstovai, prašo federalinę ir atskirų kraštų vyriausybes palankiai remti nevokiečių pabėgėlių kultūrinių interesų siekimus. Ypač gi prašo finansinės paramos mokykloms, taip pat tautinės kultūros ir papročių ugdymui, kad tautinius ypatumus tremtyje išlaikyti ir Vakarų pasaulėžiūros plotmėje plėsti.

Tikėdami, kad įsijungimas į vokiečių ūkį tarnauja ne tik gyvenimo egzistencijos išlaikymui, bet taip pat laisvojo Vakarų pasaulio stiprinimui, mes kreipiamės Pasaulio Pabėgėlių Metais į laisvuosius Vakarus su troškimu, kad ypatingas dėmesys būtų atkreiptas Vakarų Vokietijoje į nevokiečių pabėgėlių kultūrinius ir organizacinius interesus.

2) ZAF, kaip 16 tautybių atstovė Fed. Vokietijoje, kreipiasi į visą laisvąjį Vakarų pasaulį griežtai protestuodama prieš jų tėvynių agresorių ir raudonųjų imperialistų pavergimą. Tie imperialistai begėdiškai giriasi esą išlaisvintojai.

3) ZAF suvažiavimas, kuris įvyko kovo 17 d. Bad-Niederbreisig, tvirtai nustatė, kad ZAF yra teisėta atstovauti visų nevokiečių pabėgėlių interesus V. Vokietijoje.

Pilnaties susirinkimas įgaliojo ZAF valdybą atstovauti ir ginti nevokiečių pabėgėlių interesus Aukštojo UNO Komisaro pabėgėlių reikalams įstaigoje.

4) ZAF valdyba, didžiai susirūpinusi buvusių KZ kalinių lygiateisiškumu, kreipiasi į Fed. Vokietijos vyriausybę, prašydama vienodai tvarkyti buvusių kacetininkų nuostolių atlyginimą, remiantis lygaus atpildo už tas pačias kančias principu. (Inf.)

PAIEŠKOJIMAI

AVIORKO (AVERKA?) Mykolas, gimęs 1929 m. liepos 10 d. Vilniuje, Mykolo ir Aleksandros (Karpovič) sūnus, pats ar žinantieji apie jį, prašom rašyti „Europos Lietuvio" Administracijai.

Prie K. Vaitkevičiaus kapo

Atrodo, dar vakar kalbėjomės su Kazimieru, šposavome, ruošėme planus ateičiai. Atrodo, dar ir dabar matome besišypsantį jo veidą. Sunku patikėti, kad jo jau nėra mūsų tarpe, kad jį jau palydėjome į amžiną poilsio vietą.

Staigi mirtis išplėšė jį iš gyvųjų tarpo. Atsisveikinęs su savo mylima žmona, Kazimieras amžinai užmerkė akis balandžio 25 d. Dieną prieš tai dar buvo Bradforde — kaip visuomet geroje nuotaikoje, draugiškas ir linksmas, ir niekas negalėjo patikėti, kad rytojaus dieną jo jau nebebus (mirė nuo trombozės).

Liūdi skautai, netekę savo vado, liūdi visi D. Britanijos lietuviai, netekę uolaus visuomenininko ir gero bičiulio, ką parodė gausus lietuvių būrys, kuris susirinko atsisveikinti su Kazimieru. Laidotuvės įvyko pereitą šeštadienį šv. Juozapo bažnyčioje, Derbyje. Gedulingas mišias, laidotuvių apeigas atliko ir pamokslą pasakė skautų dvasios tėvas kun. Kazlauskas. Apie 150 skautų-čių ir kitų lietuvių atvyko į laidotuves iš visos D. Britanijos: Nottinghamo, Bradfordo, Manchesterio, Leicesterio, Londono ir kitų vietų.

Atsisveikinimo kalbas prie kapo pasakė J. Alkis skautų vardu, M. Bajorinas DBLS vardu ir latvių atstovas. Vainikų gausybė papuošė kapą — vainikai nuo organizacijų ir privačių asmenų.

Iš kapinių skirstėmės nuliūdę, tyliai kalbėdamiesi ir vis netikėdami, kad tai buvo paskutinis atsisveikinimas su K. Vaitkevičiumi, kad jo daugiau jau nei Derbyje, nei Lietuvių Sodyboje ,nei kur kitur nebematysime. Mūsų visų mintyse buvo velionies našlė, kuri taip skaudžiai pergyveno savo mylimo vyro mirtį. Jai reiškiame giliausią užuojautą.

Ilsėkis ramybėje, mielas Kazimierai.

M.B.

URUGVAJUS

PREZ. EISENHOWERIO ATSAKYMAS URUGVAJAUS LIETUVIAMS

(E) JAV prezidentui Eisenhoweriui lankantis Pietų Amerikoje, Urugvajaus sostinėje Montevideo, to krašto Lietuvių Bendruomenės vardu buvo jam įteiktas laiškas -memorandumas, kuriuo dėkota JAV vyriausybei už palankumą Lietuvos laisvės bylai ir reiškiama vilties, kad ir ateityje jokiomis aplinkybėmis nebus įteisinta sovietinė okupacija.

Į tą raštą vėliau buvo gautas gražus atsakymas iš Vašingtono. Valstybės departamento protokolo šefas W. T. Buchanan Urugvajaus Lietuvių B-nės pirmininkui M. Svečiuliui adresuotame laiške prašė prezidento vardu padėkoti Urugvajaus lietuvių visuomenei už raštą su sveikinimais ir linkėjimais. Kartu užtikrinama, kad „mūsų šalis — JAV — visados turi mintyje lietuvių tautos teisingas aspiracijas ir viltis". O Urugvajaus lietuviams prezidentas siunčiąs sveikatos ir laimės linkėjimus.

„Dieve apsaugok Urugvajų nuo komunistinės grėsmės"

Didysis Urugvajaus dienraštis „El Dia" ir radijas „Voz del Aire" paskelbė čikagiečio Vlado Adamkevičiaus, lietuvių krepšinio rinktinės vadovo, atvirą laišką Montevideo studentams. Jis primena įvykius lankantis Montevideo prez. Eisenhoweriui, kada tam tikra studentų grupė suruošė triukšmą. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad tai galėjo būti tik komunistų kurstytojų darbas. „Tai tikrųjų imperialistų pakalikų darbas, tų imperialistų, kurie nuo 1939 metų užgrobė ir naikina nepriklausomas tautas. Lietuva, Latvija ir Estija — tai valstybės, netekusios laisvės, bet niekados jos neatsisakiusios. Dieve, apsaugok Jūsų puikų Urugvajų nuo šitos komunistinės grėsmės".

PAMALDOS

NOTTINGHAM — gegužės 8 d., 12.15 val.

BRADFORD — gegužės 15 d., 12.30 val.

ROCHDALE — gegužės 22 d., 11.30 val.

DBLS Birminghamo Skyriaus Valdybos narį
VINCĄ ZOKĄ
ir
MILDĄ RITBERGEGYTĘ,
sukūrusius lietuvišką šeimos židinį, sveikina ir linki linksmo saulėto gyvenimo.

Skyriaus Valdyba

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470

Redakcijos ir Administracijos adresas: **1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.**